№ 8. ВТОРНИКЪ, 26 ЯНВАРЯ, 1860. WTOREK, 26 STYCZNIA.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія плотится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA URZĘDOWA.

„KURYER WILENSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

Содержаніе: *Внутреннія извѣстія:* Высочайшія награды и перемѣны въ службѣ чиновниковъ.—Высочайше утверж. мнѣнія госуд. совѣта.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе.—Италія.—Франція.—Англія.—Телег. депеши.

Литературный отдѣлъ: Статистическій очеркъ г. Вильна. —Путешествіе по Замковой улицѣ въ Вильнѣ—*П. Кукольника.*— Смѣсь.—Стихотвореніе *Одынца.*—Мокроновскій — Бартошевича.—Мѣстное обозрѣніе.—Выдержки изъ газетъ и журналовъ.— Критика—Одынца.—Письма изъ Вильна и изъ Витебска.—Объявленія.—Виленс. дневникъ.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 19 января.

Высочайшими грамотами, 1-го января, всемилостивѣйше пожалованы кавалерами ордена Бѣлаго Орла, сенаторы: тайный совѣтникъ *Николай Любимовъ*, и генералъ-лейтенантъ *Антонъ Лисецкій.*

— Высочайшимъ именнымъ указомъ, даннымъ капитулу Россійскихъ Императорскихъ и Царскихъ орденовъ, 25 октября 1859 г., всемилостивѣйше пожалованъ кавалеромъ ордена св. Владиміра 3-й степени, Кіевскій вице-губернаторъ статскій совѣтникъ Петръ *Селецкій*, въ воздаяніе отлично усердной и ревностной службы, начальствомъ засвидѣтельствованной.

— Высочайшими именными указами, данными капитулу Россійскихъ Императорскихъ и Царскихъ орденовъ, Всемилостивѣйше пожалованы кавалерами, въ 13-й день ноября 1859 г., по засвидѣтельствованію начальства объ отлично усердной службѣ и особыхъ трудахъ, согласно удостоенію комитета министровъ: ордена св. Анны 3-й степени: Каменецъ-Подольскій уѣздный казначей, надворный совѣтникъ Адамъ *Вандаловичъ*;— ордена св. Станислава 2-й степени, Императорскою короною украшеннаго: губернскій казначей Витебской казенной палаты, статскій совѣтникъ Иванъ *Тихомировъ;* того же ордена и степени безъ украшенія: статскіе совѣтники казенныхъ палатъ: Могилевской Георгій *Лакощенковъ* и Волынской Казиміръ *Пальчевскій* и губернскій казначей Минской казенной палаты Августинъ *Степковскій,* коллежскіе совѣтники: губернскій казначей Кіевской казенной палаты Максимъ *Кирієнко-Волошинъ* и губернскій контролеръ Подольской казенной палаты Яковъ *Бѣтковскій*, и совѣтники Минской казенной палаты: надворный совѣтникъ Александръ *Ивановъ* и коллежскій ассесоръ Александръ *Столяревскій;* того же ордена 3-й степени: коллежскіе ассесоры: секретари казенныхъ палатъ: Виленской Карлъ *Багемиль* и Волынской Осипъ *Бурчанъ-Акрамовичъ*, Житомирскій уѣздный казначей Павелъ *Корбутъ*, акцизный надзиратель Брацлавскаго уѣзда Антоній *Жураковскій* и контролеръ Кіевской казенной палаты, коллежскій секретарь Петръ *Барановскій.*

— Высочайшимъ приказомъ по министерству народнаго просвѣщенія, 18-го декабря 1859 г., утвержденъ почетнымъ попечителемъ Минской гимназіи, состоящій нынѣ въ этой должности, надворный совѣтникъ *Наркевичъ-Іодко.*

— Высочайшимъ приказомъ, по военному вѣдомству, 8-го января 1860 г., исключенъ изъ списковъ умершій: сенаторъ варшавскихъ правительствующаго сената, департаментовъ, генералъ отъ инфантеріи *Теннеръ.*

— Высочайшимъ приказомъ, отъ 8 (20) декабря 1859 г., президентъ Императорской и царской варшавской медико-хирургической академіи статскій совѣтникъ *Ѳедоръ Цицуринъ*, произведенъ, за отличіе, въ дѣйствительные статскіе совѣтники.

— Государь Императоръ всемилостивѣйше пожаловать изволилъ бриллiантовый перстень профессору Императорской и царской варшавской медико-хирургической академіи, доктору *Гиршфельду,* за всеподданнѣйше поднесенное Его Величеству сочиненіе его подъ заглавіемъ: „Nevrologie ou déscription et iconographie du systéme nerveux et des organes de sens de l'homme.“

— Государь Императоръ всемилостивѣйше пожаловать изволилъ бриллiантовый перстень варшавскому банкиру Френкелю, за заслуги, оказанныя имъ редакціи Россійской военной хроники, по дѣлу печатанія въ Парижѣ, способомъ литохроміи, рисунковъ къ историческому описанію войскъ въ настоящее царствованіе.

— Чиновникъ вѣд. Вил. каз. пал. колл. рег. Александръ *Мокржецкій*, по прошенію уволенъ отъ службы.

—

Treść. *Wiadomości krajowe*: Najwyższe nagrody i przemieszczenie urzędników.—Najwyżéj potwierdzone opinje rady państwa.

Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.—Włochy. — Francja. — Anglja. — Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Rys statystyczny miasta Wilna.—Podróż po ulicy Zamkowéj—*P. Kukolnika.* Rozmaitości.—Wiersz Odyńca.—Mokronoski,—*Bartoszewicza.*—Przegląd miejscowy.—Przegląd pism czasowych.—Krytyka, Odyńca.—Listy: z Wilna,—Witebska.— Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 19 stycznia.

Przez Najwyższe Dyplomata, 1-go stycznia, Najłaskawiéj zostali mianowani kawalerami orderu Orła Białego, senatorowie: radzca tajny Mikołaj *Lubimow* i jenerał-porucznik Antoni *Lisiecki.*

— Przez Najwyższy Ukaz, do kapituły Rossyjskich Cesarskich i Królewskich orderów, 25-go października 1859 r., Najłaskawiéj został mianowany kawalerem orderu Św. Włodzimierza 3-éj klassy, Kijowski wice-gubernator, radzca stanu *Sielecki,* w nagrodę odznaczającéj się gorliwością służby przez zwierzchność poświadczonéj.

— Przez Najwyższe Ukazy do kapituły Rossyjskich Cesarskich i Królewskich orderów, 13-go listopada 1859 r., Najłaskawiéj zostają mianowani kawalerami, na zaświadczenie zwierzchności o odznaczającéj się gorliwością służbie i szczególnych pracach, stosownie do uznania komitetu ministrów: orderu Św. Anny 3-éj klassy, kassjer powiatowy Kamieńca Podolskiego, radzca dworu Adam *Wandałowicz;*— orderu Św. Stanisława 2-éj klassy, Cesarską koroną ozdobionego: kassjer gubernjalny Witebskiéj izby skarbowéj, radzca stanu Jan *Tichomirow;* tegoż orderu i klassy bez ozdoby: radzcy stanu: radzcy izb skarbowych: Mohylewskiéj Jerzy *Łakoszczenkow* i Wołyńskiéj Kazimierz *Palczewski* i kassjer gubernjalny Mińskiéj izby skarbowéj Augustyn *Stepkowski*; radzcy kollegjalni: kassjer gubernialny Kijowskiéj izby skarbowéj Maksym *Kirjenko-Wołoszyn* i kontroler Podolskiéj izby skarbowéj Jakób *Bietkowski* i radzcy Mińskiéj izby skarbowéj: radzca dworu Aleksander *Iwanow* i assesor kollegjalny Aleksander *Stolarewski;* tegoż orderu 3-éj klassy: assessorowie kollegjalni: sekretarze izby skarbowych: Wileńskiéj Karol *Bagemil* i Wołyńskiéj Józef *Burczan-Akramowicz;* Żytomirski kassjer powiatowy Paweł *Korbut* i nadzorca akcyzy powiatu Bracławskiego Antoni *Żurakowski* i kontroler Kijowskiéj izby skarbowéj, sekretarz kollegjalny Piotr *Baranowski.*

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa narodowego oświecenia, 15 grudnia 1859 r., został zatwierdzony na posadzie honorowego kuratora gimnazjum Mińskiego, zostający obecnie w tym obowiązku, radzca dworu *Narkiewicz-Jodko.*

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale wojennym, 8 stycznia 1860 r., wykreślony z listy rang zmarły senator Warszawskich departamentów rządzącego senatu, jenerał-piechoty *Tenner.*

— Przez Najwyższy rozkaz dzienny, 8 (20) grudnia 1859 r., prezydent Cesarskiej i Królewskiej akademji Warszawskiéj medyko-chirurgicznéj, radzca stanu Teodor *Cycuryn,* za odznaczenie się, został mianowany rzeczywistym radzcą stanu.

— Cesarz Jego Mość najłaskawiéj udarować raczył pierścieniem brylantowym professora Cesarskiej i Królewskiej medyko-chirurgicznéj akademji Warszawskiéj, doktora *Hirszfelda*, za złożony sobie egzemplarz dzieła pod tytułem: «*Nevrologie ou déscription et iconographie du systéme nerveux et des organes de sens de l'homme.*

— Cesarz Jego Mosć, najłaskawiéj udarować raczył pierścieniem brylantowym bankiera Warszawskiego *Frenkiela,* za usługi okazane przezeń redakcji Rossyjskiéj kroniki wojennéj, w rzeczy odbicia w Paryżu, sposobem litochromicznym, rysunków do historycznego opisu wojsk teraźniejszego panowania.

— Urzędnik zarządu izby skarbowéj Wileńskiéj, rejestrator kollegialny Aleksander *Mokrzecki,* na prośbę uwolniony od służby.

—

СТАТИСТИЧЕСКІЙ ОЧЕРКЪ
ГОРОДА ВИЛЬНО.

(Продолженіе).

5. РѢКИ. КАНАЛЫ. ИСТОЧНИКИ. МОСТЫ. ПОРОМЪ. ПРИСТАНЬ. МЕЛЬНИЦЫ.

Двѣ рѣки Вилія и Вилейка омываютъ отлоги, на которыхъ построенъ городъ Вильно. Вилія у Литовцевъ называлась Нерисъ; Вилейка называлась Вильно, какъ полагаютъ нѣкоторые отъ Славянскаго слова волна. Вилія вытекаетъ изъ болотистыхъ лѣсовъ Минской губерніи, Борисовскаго уѣзда, недалеко отъ деревни Шилимы. Въ Вильнѣ на сѣверовостокѣ она изгибается, течетъ на западъ и въ Ковнѣ впадаетъ въ Нѣманъ. Ширина Виліи весною отъ 400—500 футовъ, а въ обыкновенное время отъ 200 до 250, глубина отъ 4 до 5 ф., а во время наводненія слишкомъ до 2-хъ сажень. Вилія была очищена и сдѣлана судоходною еще въ 1380 году [1]). Виленское и иностранное купечество сплавливало свои товары въ 1444, 1494, 1535 и послѣдующихъ годахъ. Въ 1589 году Вилія была вновь очищена издержками однихъ жителей города Вильно, что доказываетъ значительность тогдашней промышленности города; очистка эта была возобновлена въ 1606 на счетъ правительства. Гваньини, описывая Вильно, говоритъ, что Вилія рѣка судоходная, по которой Виленцы отправляютъ товары въ Данцигъ [2]).

Вилейка беретъ начало въ имѣніи Мѣдники въ 28 верстахъ отъ города и впадаетъ въ Вилію въ самомъ городѣ, близъ арсенала. Эта рѣка много разъ измѣняла свое русло, такъ что нынѣ трудно опредѣлить прежнее ея теченіе. Полагаютъ, что въ XIV стол. она текла отъ Лысой горы, мимо Замковой, потомъ около б. Замковыхъ воротъ, окружала нижній Замокъ и за нынѣшнимъ каѳедральнымъ костеломъ впадала въ Вилію. Нынѣшнее соединеніе Вилейки съ Вилiей не естественное; это каналъ искуственно устроенный еще Гедиминомъ для того, чтобы со всѣхъ сторонъ окружить замокъ водою. Съ западной стороны протекалъ небольшой ручей Вингеръ и впадалъ въ Вилію вблизи впаденія Вилейки. Въ нынѣшнемъ вѣкѣ Вилейка безпрестанно подвигается на право и подмываетъ берега, особенно на Зарѣчьи. Въ 1837, 1844 и 1845 годахъ она наводненіями своими причинила много вреда прибрежнымъ жителямъ.

Кромѣ этихъ рѣкъ, въ Вильнѣ проведены еще по разнымъ направленіямъ четыре канала. Одинъ изъ нихъ впадающій въ Вилію тамъ, гдѣ первый мостъ на Антоколѣ, близъ арсенала, омываетъ Виленскую цитадель и при королевской мельницѣ раздѣляется на два рукава, одинъ поворачиваетъ на лѣво и изгибаясь течетъ возлѣ Замковой горы въ б. Ботаническомъ саду, впадая въ Вилейку на супротивъ Трикрестовой горы, другой проходитъ мимо инженерныхъ казармъ, ограды Ботаническаго сада и, поворачивая не много на право, омываетъ Бернардинскій садъ и далѣе соединяется съ Вилейкою. Вторый каналъ на Зарѣчьи, на Сафьяникахъ, прорѣзываетъ домъ Зайцова и продолжается до бани Страуза. Третій на Поплавахъ вблизи Бернардинскаго кладбища, а четвертый течетъ отъ одной до другой мельницы Іогихеса и впадаетъ въ Вилейку при дорогѣ, ведущей въ Бельмонтъ.

Вильно изобилуетъ чистою и здоровою водою для питья, которая отличается пріятнымъ вкусомъ. На западѣ близъ предмѣстья Погулянка находятся источники Вингры [3]), изъ коихъ 4-мя трубами проведена вода въ городъ. Источники эти извѣстны были въ первые вѣка существованія Вильна и составляли собственность Доминикановъ, а съ 1536 года отсюда были уже проведены подземными трубами для сообщенія воды городу. Нынѣ 4-мя трубами проведена изъ этихъ источниковъ вода въ городъ, а главные резервуары ея на дворцовой площади, при костелѣ св. Іоанна и на гимназіальномъ дворѣ. На югъ отъ Остробрамской улицы, позади сада Коссобудскихъ, гдѣ былъ кофейный домъ, называемый Вѣйска-кава (то есть деревенское кофе), находится 7 источниковъ отличной воды, изъ коихъ тоже проведены трубы, доставляющія воду Остробрамскому предмѣстью, нѣкоторымъ монастырямъ и многимъ домамъ въ самомъ городѣ. На предмѣстьи Поплавахъ, гдѣ была гостинница Іерусалимъ, а послѣ Виляново, тоже находятся превосходные источники, въ прежнее время называвшіеся Жупранскими, подаренные городу еще въ 1534 году, Сигизмундомъ I. Есть еще четыре источника въ по-Миссіонерскомъ саду, одинъ въ Фрибеновскому саду, пять во дворѣ дома Хаима Страшунскаго, источникъ вблизи каѳедральнаго римско-католическаго собора при Антокольской дорогѣ, отличающійся сѣрнымъ запахомъ и имѣющій, будто бы, цѣлебное свойство отъ глазныхъ болѣзней. Подобное цѣлебное свойство не только отъ глазныхъ, но и отъ желудочныхъ болѣзней, имѣютъ источники на Вершубкѣ, среди развалинъ Сигизмундовскаго дворца. Любители воды ѣздятъ туда нарочно, хотя это мѣсто въ семи верстахъ отъ города. Вообще въ Вильнѣ резервуаровъ и колодезей 357, прудовъ 3. Покатость большей части Виленскихъ улицъ и отлично устроенные подземные каналы, способствуютъ истоку воды и очисткѣ города. Послѣ самаго сильнаго и проливнаго дождя, часа черезъ два, а много три, на улицахъ не остается почти и слѣдовъ его. Главныхъ подземныхъ каналовъ, прорѣзывающихъ городъ по разнымъ направленіямъ, шесть: 1-й, главный каналъ начинается

1) Хроника Ривіуса.

2) Kronika W. X. Lit. изд. 1611 г. стр. 108.

3) Вингеръ, Вингра, Вингры, такъ различно называютъ эти источники. Также различны и сужденія историковъ о ихъ происхожденіи. Всего достовѣрнѣе, что въ прежнее время цѣлое предмѣстье между Трокскими и Рудникскими воротами называлось Венграми, отъ того, что Ольгердъ поселилъ тамъ Венгерскихъ плѣнниковъ. См. Dz. Nar. Lit. т. VI. 387.

Государственный совѣтъ, въ департаментѣ законовъ и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ представленіе управлявшаго министерствомъ юстиціи о дозволеніи воспитанникамъ высшихъ учебныхъ заведеній, выпускаемымъ изъ оныхъ съ учеными степенями, начинать службу въ канцеляріи правительствующаго сената, согласно съ заключеніемъ его, управлявшаго, *мнѣніемъ положилъ:* въ дополненіе и поясненіе примѣчанія къ ст. 392-й уст. сл. прав. (Св. Зак. Т. III по I прод.) постановить: „воспитанникамъ высшихъ учебныхъ заведеній, выпускаемымъ изъ оныхъ съ учеными степенями, дозволяется начинать службу прямо въ канцеляріи правительствующаго сената.“ Мнѣніе сіе Высочайше утверждено 23 ноября 1859 года.

— Государственный совѣтъ, въ департаментѣ экономіи и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ представленіе министра финансовъ относительно выдѣлки и продажи зажигательныхъ фосфорныхъ спичекъ, мнѣніемъ, Высочайше утвержденнымъ въ 7-й день декабря 1859 г., положилъ: выдѣлку зажигательныхъ фосфорныхъ спичекъ и продажу ихъ разрѣшить повсемѣстно какъ въ Имперіи, такъ и въ Царствѣ Польскомъ, безъ особыхъ ограниченій, на основаніи общихъ постановленій объ учрежденіи фабрикъ и торговли фабричными продуктами и за тѣмъ 3 прим. къ ст. 51 уст. о пром. фабр. и зав. (св. зав. т. XI ч. 2. изд. 1857 г.) отмѣнить.

ВИЛЬНО.

Г. Виленскій гражданскій губернаторъ, дѣйствительный статскій совѣтникъ Михаилъ Николаевичъ *Похвисневъ*, изволилъ возвратиться изъ поѣздки на ревизію по губерніи.

Rada państwa, w departamencie praw i na ogólném zebraniu, rozpatrzywszy przełożenie zarządzającego ministerstwem sprawiedliwości, o pozwolenie wychowańcom wyższych zakładów naukowych, wychodzącym stamtąd ze stopniami naukowemi, rozpoczynania służby w kancellarji rządzącego senatu, zgodnie z objawionym przezeń wnioskiem wyrzekła zdanie: dla dopełnienia i objaśnienia uwagi do art. 392 ust. o służ. skarb. (Zb. Pr. T. III w I ciągu) postanowić: «Wychowańcom wyższych naukowych zakładów, którzy przy wyjściu stamtąd otrzymają stopnie naukowe, pozwala się zaczynać służbę wprost w kancellarji rządzącego senatu.« Opinja ta została Najwyżéj zatwierdzoną 23 listopada 1859 r.

— Rada państwa, w departamencie ekonomji i na ogólném zebraniu, rozpatrzywszy przełożenie ministra skarbu względem robienia i przedawania zapałek fosforycznych, przez opinję Najwyżéj zatwierdzoną 7 grudnia 1859 r., postanowiła: zapałki fosforyczne pozwolić robić i takowe przedawać wszędzie tak w Cesarstwie jako i w Królestwie Polskiem bez żadnych ograniczeń, na zasadzie ogólnych przepisów o urządzeniu fabryk i handlu wyrobami fabrycznemi, i w skutek tego 3-cią uwagę do art. 51 ust. o przem. fabr. i rękod. (Zb. Pr. T. III wyd. 1857 r.) odmienić.

WILNO.

Wileński Gubernator cywilny, rzeczywisty radca stanu Michał *Pochwiśniew*—powrócił z objazdu po gubernji.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

W ostatnim poglądzie zwróciliśmy uwagę czytelników na chmury gromadzące się na widnokręgu włoskim. W dwóch obozach, na które ludność półwyspu jest rozdzieloną, przyszło do kroków stanowczych. Ojciec ś. odrzucił rady podawane sobie przez cesarza Napoleona i uwiadomił o tém cały świat katolicki przez list okolny, encykliką zwany, do wszystkich patryarchów, prymasów, arcybiskupów, biskupów i rządców diecezji, wynurzył w nim naprzód pociechę z powodu, że wśród goryczy, jaką serce jego jest przepełnione, otrzymał i od nich i od ich owczarni oświadczenia najwyższéj miłości, gotowéj do wszelkich ofiar, byleby kościół, którego władza świecka jest zagrożona, zasłonić od burz, zewsząd nań bijących; daléj Ojciec ś. wywodzi prawa Stolicy apostolskiéj do Romanji; obwinia wyraźnie rząd piemontski o podżeganie mieszkańców do rokoszu, oznajmuje że cesarz Napoleon niedawno jeszcze w listach swoich uspakajał go, co do obawy utraty jakiéj części dziedzictwa kościoła; przywodzi treść odpowiedzi swojéj na list 31 grudnia r. z. (treść już czytelnikom naszym znajoma) i kończy encyklikę wezwaniem do wspólnéj modlitwy o odwrócenie klęsk grożących wywrotem wszelkich zasad społecznych, nietylko w państwie kościelném, ale i w całéj Europie. Jeżeli mamy prawo sądzić po skutkach, o wrażeniu, jakie odezwa Piusa IX uczyniła na umyśle cesarza Francuzów, wrażenie to jest zagrażające Rzymowi. Natychmiast bowiem po ogłoszeniu w Paryżu encykliki, minister spraw wewnętrznych p. Billault wszedł z obszernie wyrozumowanym raportem do cesarza, w którym wyłożywszy zasady, jakich od czasów Ludwika XIV rząd francuski trzymał się w stosunkach swoich ze Stolicą apostolską, przypomniawszy prawa kościoła gallikańskiego i znane twierdzenia Bossueta, doradza cesarzowi aby dziennik l'Univers, będący organem wprost przeciwnéj nauki, t. j. bezwarunkowego posłuszeństwa postanowieniom Rzymu, jako anti-narodowy i zmierzający do rozdwojenia umysłów, do zasiania niezgody, do nadwątlenia powagi rządu francuzkiego, zamknąć i wydawania go nadal niedozwolić. Napoleon dekretem swoim przychylił się do zdania ministra. Tak więc zniszczenie tego potężnego organu kardynała Antonellego jest głośną zapowiednią drogi, jakiéj rząd francuzki trzymać się nadal będzie w stosunkach swoich międzynarodowych z rządem rzymskim. Już poważne dzienniki paryzkie twierdzą, że załoga francuzka osobę papieża osłoni, porządek w samym Rzymie utrzyma, lecz jéj działanie nie przekroczy murów wiecznego miasta. Co w Marchiach, co w Umbrji zajdzie, odpowiedzialność za to niech spadnie na tych, którzy Ojca ś. odwiedli od usłuchania rady cesarza. Po takich oświadczeniach, mimo to, że prowincje przepełnione są zwerbowaném żołdactwem austryjackiém, lada dzień lękać się w nich należy poruszeń ludowych.

Encyklika papieska i wrażenie jakie w Paryżu sprawiła, wywołały do działania Włochy środkowe. Rząd toskański ogłosił dekret niesłychanéj wagi. Zapowiedziawszy, że konieczność i rozum nakazały ludowi toskańskiemu ogłosić się niepodległym i wypowiedzieć posłuszeństwo panującym, bądź na zasadzie prawa t. j. arcyksięciu, bądź na zasadzie przemocy, t. j. cesarzowi austryjackiemu, który był rzeczywistym panem kraju, oznajmuje, że prawi reprezentanci narodu uchwalili: uznać dynastją sabaudzką za panującą, wcielić Toskanję do królestwa sardyńskiego i przyjąć obowiązującą w niém ustawę konstytucyjną; rząd zatém spełniając swoje posłannictwo i wiedząc, że każda zwłoka w zjednoczeniu sił narodowych w ręku króla Wiktora-Emmanuela może być zgubną dla sprawy włoskiéj, — wykonanie wyżéj wymienionych uchwał zgromadzenia narodowego toskańskiego natychmiast do skutku przywodzi i drugim osobnym dekretem wybór reprezentantów na wspólny parlament nakazuje. Że podobneż postanowienia zapadną lada dzień w Romanji, Modenie i Parmie, wątpić nie można.

Włochy środkowe uwierzyły wyrazom lorda Palmerstona tak dobitnym i jasnym, że odtąd nikt obcy w urządzeniu politycznego ich bytu przeszkadzać im niebędzie miał prawa; śmiało więc idą naprzód i to co dotąd było marzeniem dusz wzniosłych i gorąco ojczyznę Włoską miłujących, to wkrótce stanie się rzeczywistością. Silny tém stanowczem wystąpieniem Toskanji hrabia Cavour zaprotestował przeciw każdemu zgwałceniu granic Romanji, oświadczając że w razie wejścia jakiegokolwiek wojska do dawniéjszych legacji, siła zbrojna Sardyńska musiałaby pośpieszyć na ich obronę. Posłowie też francuzki i angielski przy dworze Neapolitańskim, w skutek otrzymanych z Paryża i Londynu rozkazów, oświadczyli królowi Franciszkowi II, iż rządy ich uznawszy zasadę nieinterwencji państw obcych w sprawy włoskię, sądzą, że król obojga Sycylji raz zapowiedzianéj neutralności nie złamie. Pozostaje Austrja. Jak wszystkie jéj drogi były zawsze ciemne, tak i teraz odgadnąć niepodobna którą obierze. Może to niesłusznie, ale od ostatnich klęsk opinja przywykła tak lekceważyć skutki jéj rozpacznych wysileń, że ani Włosi, ani ich najgoręt si

---

отъ школьнаго двора въ Еврейской улицѣ (подъ N. 248) проходитъ улицы Стеклянную, Дворцовую и далѣе, по площади, частію по укрѣпленіямъ, впадаетъ въ Вилію. Каналъ этотъ большею частію каменный, построенъ въ 1816, 1826 и 1832 годахъ издержками Еврейскаго общества, б. Виленскаго университета и на счетъ городскихъ доходовъ. 2) Называемый Дворцовымъ, построенъ въ 1826 году на счетъ суммы опредѣленной на постройку Виленскаго дворца, онъ служитъ для очистки самаго дворца и пройдя далѣе, около дома подъ N. 178, соединяется съ главнымъ каналомъ (подъ N. 1). 3) Городской, устроенъ въ 1817 году, начинается отъ казеннаго дома подъ N. 169. въ Замковой улицѣ и идетъ далѣе до Виліи. 4-й выходитъ изъ дома Неселовскихъ подъ N. 168. и соединяется съ главнымъ каналомъ (N. 3.). 5. Изъ дома, гдѣ была духовная римско-католическая академія, въ улицѣ Савичъ, и впадаетъ въ Вилейку; и 6, изъ казармъ св. Игнатія, соединяется съ ручьемъ, текущимъ изъ источника Вингеръ, называемаго Кочергой.

(Продолженіе впредь).

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе).

При столь благопріятныхъ обстоятельствахъ, а также при неоспоримыхъ дарованіяхъ и учености первыхъ ректоровъ новаго заведенія: Варшевицкаго, Скарги и Вуйка, Виленская коллегія быстро пріобрѣтала значеніе и славу, а число стекавшагося въ ней для образованія юношества, умножалось безпрестанно.—При всемъ томъ значеніе, или, лучше сказать, названіе коллегіи, не удовлетворяло вполнѣ честолюбію Іезуитовъ; не смотря на противудѣйствіе диссидентовъ, которые имѣли еще въ государствѣ большую силу; не смотря на явное сопротивленіе почти всей Литовской аристократіи, въ которой многіе придерживались еще реформы—Іезуиты достигли своей цѣли.—При содѣйствіи епископа Протасевича, и секретаря короля Стефана Баторія, Ясинскаго, котораго преклонили на свою сторону богатымъ даромъ, они снискали въ 1578 г., 25 іюня королевскій дипломъ возведшій Виленскую коллегію на степень академіи, а 25 августа того же года академія эта уравнена въ правахъ и преимуществахъ съ Краковскою. Первымъ ея ректоромъ былъ Петръ Скарга, краснорѣчивѣйшій проповѣдникъ своего времени.

Академіи предоставлено право раздавать ученыя степени бакалавровъ, магистровъ, лиценціатовъ и докторовъ свободныхъ наукъ, философіи и богословія. Гражданское же право и врачебныя науки по собственному желанію Іезуитовъ были исключены.—Напрасно въ 50 лѣтъ послѣ того Казимиръ Левъ Сапѣга, чувствуя необходимость обученія юношества гражданскому праву пожертвовалъ значительный фундушъ на содержаніе 4-хъ каѳедръ обоихъ правъ. Іезуиты сначала удовлетворили его записи, но часъ отъ часу небрежнее исполняли волю завѣщателя, наконецъ преподаваніе оставлено, а фундушъ обращенъ на другіе предметы.

Въ продолженіи двухъ вѣковъ занимаясь исключительно народнымъ образованіемъ, Іезуиты принесли мало пользы государству, неподвинули ни на шагъ впередъ успѣховъ просвѣщенія, и выпустили изъ своихъ заведеній, только двухъ замѣчательныхъ ученыхъ, поэта Сарбѣвскаго и историка Кояловича.

Въ началѣ XVII вѣка Іезуиты прибрали къ рукамъ своимъ цензуру. Все что отзывалось по ихъ мнѣнію ересью, или писано было въ противномъ имъ духѣ; все что приводило на память язычество, даже произведенія по части Греческой миѳологіи, наконецъ сочиненія, по какимъ бы то ни было предметамъ, тѣхъ, коихъ обвиняли въ ереси, выносимы были изъ библіотекъ, а нерѣдко и отбираемы у частныхъ людей.

Недостатки правильнаго образованія юношества Іезуиты дополняли различными театральными представленіями, въ которыхъ участвовали студенты, имѣвшими повидимому нравственную, а иногда и религіозную цѣль.—Этими представленіями облегчалась нѣсколько скука среди продолжительнаго, утомительнаго и приносящаго мало пользы воспитанія; а съ другой стороны ими хотѣли привлечь на свою сторону родителей, чтобы охотнѣе отдавали дѣтей своихъ въ академію. Эти представленія имѣли особенный характеръ. Приведемъ описаніе одного изъ такихъ представленій оставленное намъ Войцицкимъ.

(Продолженіе впредь).

СМѢСЬ.

Съ развитіемъ политической экономіи родилась необходимость опредѣленныхъ статистическихъ данныхъ, представляющихъ вѣрную оцѣнку состоянія народнаго труда, умственнаго развитія, взаимныхъ потребностей и отношеній. Эта то необходимость, обратившая на себя вниманіе ученыхъ нашего столѣтія, образовала новую науку, статистику, подтверждающую свои выводы и заключенія цифрами. Статистика, какъ наука, въ послѣднее время, безъ сомнѣнія сдѣлала значительные успѣхи, но по недостатку матеріаловъ, она еще не въ состояніи удовлетворить вполнѣ своей цѣли, и недостатокъ цифръ пополняетъ приближеніемъ и вѣроятностію. А потому явленіе добросовѣстнаго труда, пополняющаго пробѣлъ въ статистическихъ изслѣдованіяхъ, составляетъ утѣшительное пріобрѣтеніе для науки и для общества. Къ числу этихъ трудовъ должно отнести изданные въ Варшавѣ „Матеріалы для статистики царства Польскаго.„

Сочиненіе это начинается обозначеніемъ пространства занимаемаго царствомъ Польскимъ и раздѣленіемъ на губерніи. Границы царства Польскаго заключаютъ въ себѣ 2320,21 кв. миль и къ этой цифрѣ какъ главному масштабу, по которому отмѣряются всѣ явленія, подводятся всѣ случаи, оцѣнка которыхъ зависитъ отъ квадратной мили пространства. Такъ, напримѣръ, число народонаселенія въ данномъ краѣ опредѣляется не по средствомъ сравненія его съ другимъ, но числомъ единицъ на каждую квадратную милю.

Въ сказанныхъ „Матеріалахъ“ особеннаго вниманія заслуживаетъ отдѣлъ, посвященный обозрѣнію сухопутныхъ и водяныхъ сообщеній. Важность этаго предмета не требуетъ никакихъ доказательствъ и уже сознается большинствомъ. Увеличеніе народонаселенія, успѣхи образованности, распространеніе торговли—вотъ обстоятельства вызывающія необходимость улучшенія существующихъ и устройства новыхъ путей сообщеній, которые въ царствѣ Польскомъ большею частью бываютъ дѣломъ частной предпріимчивости, и только главныя артеріи проводятся общими народными усиліями. Въ странахъ едва начинающихъ заботиться о внутреннемъ своемъ устройствѣ, пути сообщенія весьма много способствуютъ улучшенію хозяйства, процвѣтанію промышленности и торговли. Одна большая, хорошо устроенная дорога, превращаетъ, иногда, въ весьма короткое время глухія, малонаселенныя пространства въ цвѣтущую страну. Малонаселенность многихъ мѣстъ, въ нашемъ краѣ поселила убѣжденіе, что проведенная по нимъ дорога не принесетъ ожидаемой пользы; для опроверженія этаго мнѣнія стоитъ устроить удобную дорогу, и мы увидимъ, какъ постепенно будутъ находиться предпріимчивые охотники попробовать счастья въ новооткрытой землѣ. Говоря вообще, мы въ правѣ ожидать еще многихъ усовершенствованій отъ нашихъ сообщеній, преимущественно отъ дорогъ второстепенныхъ, между деревнями и селами. Отношеніе первыхъ ко вторымъ весьма поразительно: и такъ напримѣръ, на одну квадратную милю во всемъ царствѣ Польскомъ приходится хорошей шоссейной дороги 1-го разряда 465 сажень, II-го же разряда всего 255 саж., слѣдовательно почти какъ 2 къ 1. Такая неестественная разница объясняется тѣмъ, что устройство тѣхъ и другихъ сообщеній шло не вмѣстѣ, и мысль объ устройствѣ сообщеній 2-го разряда возникла только въ послѣднее время. Впрочемъ нужно прибавить, что и вообще сообщенія обратили на себя вниманіе только въ недавнее время; до 1818 года не встрѣчаемъ никакихъ правительственныхъ распоряженій относительно улучшенія оныхъ. Польша никогда не отличалась своей торговлей; весьма ограниченный вывозъ хлѣба и прочихъ продуктовъ производился по большей части водою, провозимыя же сухимъ путемъ товары слѣдовали по привиллегированной почти неустроенной дорогѣ.

Только въ 1820 г., во время всеобщаго пробужденія промышленности, правительство обратило вниманіе на улучшеніе дорогъ и сообщеній. Высочайшимъ указомъ 27 августа 1820 г. вмѣсто такъ называемаго шарварка, или отбыванія дорожной повинности натурою, установленъ постоянный денежный сборъ; образовавшаяся такимъ образомъ сумма замѣнивъ собою личную повинность, получила прямое предназначеніе для сооруженія шоссе и дорогъ 1-го разряда. Въ этотъ основной капиталъ вошли суммы и изъ другихъ источниковъ, какъ то: дополнительный сборъ съ каждаго прилегающаго къ тракту 1-го разряда дыма (двора) по 24 к. с., въ годъ и съ прочихъ дымовъ (дворовъ) по 12 к. с. 50% съ извощичьихъ накладныхъ, 10% съ почтоваго сбора, 10% съ гербоваго, наконецъ платы съ проѣзда по мостамъ и пошлина собираемая на таможняхъ съ привозимыхъ и вывозимыхъ товаровъ. Однако главнымъ источникомъ для содержанія и устройства дорогъ остается шварковая плата, окончательно въ 1858 опредѣленная, по которой положены 4 шварковые дни, два упряжные и два пѣшіе, съ каждаго крестьянскаго дыма при дорогахъ 1-го разряда и пять дней пѣшихъ съ прочихъ дымовъ. Упряжный день оцѣненъ въ 30 к. с., неупряжный въ 15-ть. Въ концѣ 1858 г. по сдѣланному исчисленію, первыхъ дымовъ было 246,624, вторыхъ же 301,970—слѣдовательно дней тяглыхъ или упряжныхъ 493,248 и пѣшихъ 603,980. Располагая положенными средствами, съ 1819 до конца 1858 г. проведено 19-ть трактовъ 1-го разряда, на общемъ протяженіи 2,179 верстъ 175 саженей, включая сюда 11 в. 33 с. дороги внутри самаго города Варшавы. Разложивъ всю длину дороги на квадратныя мили, на Варшавскую губернію приходится самое большое ея протяженіе, именно 1 в. 51 с.; за тѣмъ слѣдуетъ Августовская губернія (1 в. 35 с.), Радомская (472 с.), Люблинская (393 с.) и Плоцкая (31 с.). Соображая направленіе дороги съ геометрическою фигурою губерній, особенныя выгоды отъ оной представляются для сѣверной части Варшавской и для Радомской губерній. Почти все сказанное пространство состоитъ изъ дороги вымощенной гранитнымъ камнемъ, извѣстковый же былъ употребляемъ только въ уѣздахъ Усцюлугскомъ, Замойскомъ, западной части Краковскаго, Завихостскаго, Сѣдельцкаго и Олькушскаго.

stronnicy nie lękają się wielkich niebezpieczeństw z téj strony.

Umysły żywo są zajęte zamiarem Francji odzyskania granic podalpejskich pierwszego cesarstwa. Lubo układ w téj mierze między dwóma udzielnemi państwami jakiemi są Francja i Piemont, ściśle mówiąc, do nich tylko należy, lubo to pewna, że ludność sabaudzka najchętniéj złączy się znowu z plemieniem francuzkiem z którego wyszła, że nawet od pewnego czasu jest-to najżywszém jéj pragnieniem; wszakże wskrzeszenie myśli o granicach pierwszego cesarstwa, tak popularnéj nad Sekwaną, ciężko niepokoić może mężów stanu ościennych krajow. Sprawa ustępstwa Sabaudji nie wyszła jeszcze ze sfery domysłow, ministrowie angielsscy twierdzą, iż nic o niéj nie wiedzą, gabinet sardyński zakazuje dziennikom swoim rozprawiać o tém. Monitor milczy, czekać więc należy, póki nowy minister spraw zewnętrznych pan Thouvenel w zapowiedzianym okolniku do ajentow dyplomatycznych, umocowanych przy dworach obcych, tak na tę, jak i na wszystkie inne części polityki francuzkiéj nierzuci dostatecznego światła.

Powszechność czekała mowy tronowéj księcia rejenta pruskiego, sądząc iż rozjaśni się przed jéj oczami choć bliska przyszłość; zawiedziona sądziła, iż ze słow królowéj Wiktorji zaczerpnie więcéj światła, gdy i to nieziściło nadziei, dziś czeka okolnika pana Thouvenel i mowy cesarza przy otwarciu Izb francuzkich na dniu 23 lutego. Zdaje się jednak, że wypadki, które dłużéj wstrzymać się niedadzą, prędzéj odsłonią tajemnice politycznego błędo-krętu i otwarciéj je wypowiedzą niż mozolnie wypracowane perjody okolników i mów ministerjalnych.

WŁOCHY.

Rzym, *d. 19 stycznia.*

Ojciec ś. ogłosił encyklikę do wszystkich arcybiskupów i biskupów świata katolickiego, w któréj uroczyście zapowiada, że nie może pójść za radą cesarza francuzów,co do wyrzeczenia się władzy świeckiéj nad Romanją.

Dla braku miejsca umieszczenie obszerniejszéj treści lub wyjątków z tego arcyważnego pisma musimy odłożyć na późniéj.

Florencja *22 stycznia.*

Monitor ogłasza następne dekreta:

Rząd królewski Toskanji, zważywszy, że lud toskański, odzyskał z praw konieczności i rozumu swoją zupełną niezależność z pod rządów jakiegokolwiek panującego,opierającego się bądź na prawie, bądź na czynie dokonanym, że wybrał, przez pośrednictwo zgromadzenia prawych reprezentantów, za swego króla, Najjaśniejszego Wiktora Emmanuela, że spółcześnie postanowił wcielić się do jego potężnego królestwa, pod konstytucyjném berłem, oświadczając, że jest wolą jego wezwać dynastję sabaudzką ze statutem sardyńskim. Zważywszy, że prawa i postanowienia ludu toskańskiego znajdują dzisiaj nowe wsparcia w rządach, niechcących interwencji dyplomatycznéj lub zbrojnéj w sprawy państw obcych, i poczytujących niepodległość Włoch za niezbędną dla pokoju Europy; zważywszy, że rząd toskański, któremu poruczono wykonać uchwały zgromadzenia, powinien spełnić dziś swe posłannictwo, że każda zwłoka w zjednoczeniu sił włoskich w ręku króla Wiktora - Emmanuela pomnożyłaby niebezpieczeństwa, zagrażające pokojowi Europy, postanawia:

Art. 1-szy. Ogłoszenie w Toskanji statutu konstytucyjnego sardyńskiego, którego wprowadzenie do wykonania określą późniejsze dekreta z zachowaniem instytucij szczególnych, które powiększą jego wpływ korzystny, zapewniając dobrodziejstwa wolnych tradycij.

Art. 2-gi. Ministrowie spraw wewnętrznych, łaski i sprawiedliwości czuwać mają nad wykonaniem niniejszego dekretu.

Dan we Florencji, 20 stycznia 1860 r

(Następują podpisy ministrów).

Drugi dekret ogłasza za obowiązujące w Toskanji prawo wyborcze sardyńskie z dnia 20 listopada 1859 r.

Piszą, że książe Alfred angielski przybył do Florencji,i zamieszkał w pałacu municypalnym. Przyjechał on z Livorno koleją żelazną. Jego Kr. W. odmówił był wysiąść na ląd w Neapolu, przeciwnie w Toskanji czyni wycieczkę w głąb kraju; widoczna więc, że to pochodzi ze sposobu zapatrywania się Anglji na stan polityczny obu tych państw włoskich.

Wiadomości z Turynu donoszą, że król zupełnie powrócił do zdrowia; że podróż jego do Medjolanu odbędzie się z pewnym przepychem; towarzyszyć mu mają dwór i ciało dyplomatyczne. Pan Massimo d'Azeglio zajął urząd gubernatora medjolańskiego po hrabi Gallina.

(*Nord*)

FRANCJA.

Paryż, *d. 25 stycznia.*

Monitor milczy o traktacie handlowym, chociaż według słów lorda Palmerstona i wiadomości o złożeniu traktatu w Izbie niższéj przez lorda John Russel, wątpić nie można o podpisaniu téj ważnéj umowy. Zapewne rząd francuski z ogłoszeniem traktatu czeka na wymianę ratyfikacji. Jednym z najważniejszych artykułów jest zniżenie cła od przywozowego żelaza angielskiego, tak że opłata przez piérwszy rok wynosić będzie 70 fr. w następnych latach 60 fr. od beczki, zamiast 120 fr. dotąd pobieranych.

Jeden z negocjatorów traktatu p. Richard Cobden, udał się z Paryża do Cannes, dla poprawy zdrowia, nadwerężonego wielką pracą.

Mówią, że p. Thouvenel zajęty jest redakcją okolnika do wszystkich agentów rządu francuzkiego przy dworach obcych, w którym ma im wskazać drogę postępowania w obecnych okolicznościach. Zdaje się, że minister wspomni o odnowieniu negocjacji co do kongresu i o zasadach na których będzie mógł być zwołanym.

Twierdzą, że wojsko francuskie stojące we Włoszech, podniesione zostanie do 60,000.

W jedném z miast południowéj Francji, doniesiono prefektowi, że tajemnie między mieszkańcami krąży adres do Ojca ś. dla zebrania co największéj liczby podpisów. Prefekt rozkazał policji, wywiedzieć się o osobach, które się tém zajmują. Doniesiono mu, że jeden ze znajomszych lekarzy tego miasta był najgorętszym zbieraczem rzeczonych podpisów. Prefekt natychmiast go do siebie wezwał, i surowo przełożył następstwa, na jakie naraził się, postępując wbrew prawu. Lekarz, najspokojniéj wysłuchawszy wyrzutów urzędnika odpowiedział: »zapewniam pana, że otrzymałeś mylne doniesienie, nietylko nie podpisywałem i nie dawałem nikomu do podpisania adresu spółczucia dla papieża, ale byłbym gotów podpisać adres zupełnie przeciwny, bo jestem protestantem. Potwierdzam więc z całego serca postępowanie rządu.«

Książe Napoleon ma świetnie obchodzić rocznicę swego małżeństwa. Odbędzie się w domu jego rzymskim zabawa równie świetna jak oryginalna. Zaszczycą ją swoją obecnością Cesarz i Cesarzowa. Między innemi rozrywkami dana będzie prześliczna sztuka p. Emila Augier »Flecista.«— P. Magne złożył raport, ogłoszony w Monitorze, o stanie skarbowości francuskiéj. Zaległości, powstałe z niedoborów rozmaitych epok aż do roku 1854 włącznie, wynosiły wogóle 856 miljonów. Troskliwością Cesarza summa 226 miljonów użytą została na zmniéjszenie téj zaległości, tak że dzisiaj wynosi summę 660 miljonów.— Dług ruchomy nie powiększył się, a rozmaite użyte środki usunęły niedogodności, przywiązane do tego rodzaju ciężaru.— Budżet 1858 przedstawił w przychodzie summę 1,867 miljonów, wydatki wyniosły 1,855 miljonów. — Ta przewyżka dochodów utrzymała się i w roku 1859 i jest najlepszym dowodem bogactwa Francji.— Budżet 1861 miał dać przewyżkę 3 miljonów fr., lecz ulepszenia rolnicze, handlowe i przemysłowe, zapowiedziane listem cesarskim z dnia 5 Stycznia, nieuchronnie wpłynąć z początku muszą na niedobór. Niéma najmiejszéj wątpliwości, że następnie dochody podniosą się w stosunku przyśpieszonym.

d. 27 stycznia.

Korespondent paryski dziennika le Nord mniema, że jeśliby ustąpienie przez Piemont dla Francji księstwa Sabaudzkiego i hrabstwa niceańskiego było między dwóma państwami postanowione, Anglja bynajmniéj nie sprzeciwiałaby się takiemu układowi. Cesarz Napoleon dowiódł największéj życzliwości dla Włochów, lecz zapomnieć nie może, że przedewszystkiém jest monarchą francuskim. Od lat sześciu Francja wspomaga całemi siłami Włochy i Piemont, ale czas aby pomyślała i o własnych korzyściach, jeżeli nie chce sama wzmocnić nieprzyjaznéj sobie roboty 1815 r. Dyplomacja wymagać po Francji nie może, aby przyczyniając się do utworzenia silnego państwa włoskiego, sama wzmacniała przedmurze wzniesione przeciwko sobie w r. 1815 przez oddanie Sabaudji Piemontowi. Należy się przecież jakieś wynagrodzenie za straty w ludziach i pieniądzach, tak niedawno poniesionych. Jeżeli dwór Tuilleryjski narażony jest na zatargi z Papieżem, na trudności ze swoimi biskupami, nie dzieje się to wyłącznie z powodu Piemontu, potrzeba więc, aby jego interesa także zaspokojone były. Gdyby biskupi francuscy umieli miarkować swoje uniesienia, gdyby umieli czekać, inaczéj by przemówili, i co się ściąga do Anglji, traktat handlowy zbyt ją zadowolił, aby nie chciała być wyrozumiałą dla polityki francuskiéj; bo w skutek tegoż traktatu księstwo Sabaudzkie, hrabstwo niceańskie stałyby otworem dla wyrobów angielskich, nawet po wcieleniu tych krajów do Francji. To wytłumaczyć powinno zachowanie się bierne gabinetu londyńskiego w téj mierze.

W układach toczonych lub toczących się o ustępstwo tych krajów, nie chodzi o całe hrabstwo niceańskie obejmujące około 200000 głów, ale tylko o dawne hrabstwo ze 125000 ludności. Granica Sabaudji rozciągałaby się w głąb od rzeki Var do wąwozu Tenda i do Vintimille na pobrzeżu.

Listy z Turynu podają, że układy prowadzone są na wyżej wymienionych zasadach.

P. Bourée mianowany posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym Francji w Grecji, wsiadł na okręt w Marsylji, dla udania się do Aten.

(*Nord*).

d. 28 Stycznia.

Coraz częściéj i głośniéj dzienniki poruszają kwestję przyłączenia Sabaudji i hrabstwa niceańskiego do Francji. Ludność tych krajów po większéj części szczepu francuzkiego, uboga i szukająca zwykle zarobku we Francji, oddawna tęskni powrócić pod rządy cesarstwa. Napoleon nie dla powiększenia państwa, ale dla bezpieczeństwa granic, aby z téj strony Alp niemieć obcego sąsiedztwa, życzył drogą układów skłonić króla Wiktora Emanuela do odstąpienia mu Sabaudji, na obustronnie dogodnych warunkach. Opinja powszechna we Francji, zamiar wcielenia Sabaudji radośnie powitała, lecz w Anglji widzianoby niechętnie doprowadzenie go do skutku. Dziennik więc Patrie sądzi, iż co Anglja względem Włoch poczytuje za sprawiedliwe, to jest, aby poradzić się ludności, jaki rząd uzna dla siebie za najstosowniejszy i uchwałę ludu przyjąć za nieodzowną; podobnież postąpić i z Sabaudją, zwołać zgromadzenie narodowe i zostawić mu nieograniczoną swobodę wyrzeczenia, do jakiego z dwóch państw należeć pragnie: do Francji, czy do Piemontu?

Zabawa, którą książe Napoleon miał dać w rocznicę swojego ślubu, odłożoną została na czas nieograniczony, z powodu zgonu W. K. Stefanji Badeńskiéj.

Dziennik ultramontański Univers, pod redakcją pana Veuillot został dekretem cesarskim zakazany, tak iż nadal wychodzić nie będzie.

Według pogłosek rząd zamyśla wskrzesić prawa kościoła gallikańskiego, a przynajmniéj pilnie przestrzegać, aby nie odstępowano od czterech propozycji sformułowanych przez Bossueta.

Francja i Anglja zaleciły posłom swoim przy dworze obojga Sycylji zwrócić uwagę króla neapolitańskiego na niebezpieczeństwa, na jakieby się naraził, wspierając czynnie papieża w jego zatargach z Romanją.

(*Nord.*

ANGLJA.

Londyn *24 Stycznia.*

Wracając do otwarcia parlamentu winniśmy dodać, iż poraz piérwszy znajdowały się na téj uroczystości dwie królewny angielskie Alisa i Helena. Weszły one do izby lordów na kilka chwil przed swoją najjaśniejszą matką, zasiadły naprzeciw tronu na kanapie, znanéj pod nazwiskiem wełnianego worka, służącéj przez ciąg posiedzeń za krzesło lordowi kanclerzowi, jako prezydentowi izby parów. Książe Camdridge natychmiast pośpieszył do młodych królewien i rozmawiał z niémi aż do wejścia królowéj do izby. Wnet po wysłuchaniu mowy tronowéj, podług zwyczaju rozłączyły się obiedwie izby dla rozpraw nad adresem. W izbie niższéj, przed przystąpieniem do nich, załatwiono niektóre sprawy potoczne, wysłuchano przysięgi wielu nowo wybranych członków, zapowiedziano wniesienia i złożono papiery urzędowe, wspomniane w mowie królowéj. Między nowymi członkami znajdował się też p. Goldsmid wyznania starozakonnego. Gdy zaś odmówił wykonania zwykłéj przysięgi, lord John Russel wniósł, aby na zasadzie znanéj uchwały izby gmin, dozwolić wykonanie przepisanéj w podobnych przypadkach przysięgi.

Następnie lord Russel złożył świeżo zawarty traktat handlowy z Francją. P. Brand doniósł że sekretarz stanu spraw zagranicznych (lord John Russel) prosić będzie izby o dozwolenie złożyć na dniu 20 lutego bil tyczący się poprawy reprezentacji narodowéj. Na zapowiedziany wniosek co do ceł, pobieranych w Stade oświadczył lord Russel, że w tych dniach izba otrzyma ze strony rządu objaśnienie tego przedmiotu. Przystąpiono do rozpraw nad adresem wniesionym przez p. St. Aubin.

Najwybitniejszym wypadkiem tych rozpraw jest mowa lorda Palmerstona. Ponieważ czytelnicy zapewne własny sąd utworzyć sobie zechcą o polityce rządu angielskiego, w najżywiéj dziś obchodzącéj sprawie włoskiéj, przeto zamieszczamy całą rzeczoną mowę w dosłownym przekładzie, opuszczając tylko wstęp, którym lord Palmerston dotyka przedmiotów mniejszéj wagi.

„Następnie wielce szanowny gentleman zapytywał nas względem polityki naszéj we Włoszech. Przy otwarciu parlamentu, miał zupełne prawo domagać się od rządu Jéj Kr. Mości, aby objawił swój polityczny sposób zapatrywania się na wielką kwestję, która, jak sam powiada, zwraca uwagę wszystkich umysłów w Anglji bardziéj, niż jakakolwiek inna z kwestji obecnie zajmujących. Niemniéj jednak, nie na dowodach które przytoczył, należało mu opierać swoje prawo interpellacji. Podobny on jest do człowieka, który rozumuje sprawiedliwie, lecz który wychodzi z fałszywych założeń. Bo na czémże polegają jego interpellacje? Na telegrammach bezimiennych, znalezionych w kilku dziennikach. Powiada on: oto telegramm, z którego dowiaduję się, że w sierpniu proponowaliście Francji porozumieć się co do wspólnego działania we Włoszech; potém sam mówi: powiedzą może, że ten telegramm był bezimienny, lecz ja zapytywałem wydawcę, czy ta wiadomość jest rzeczywistą? i otrzymałem twierdzącą odpowiedź.

Niemogę, mówił daléj lord Palmerston, pomylić się co do znaczenia tego, co mówił wielce szanowny gentleman, to jest, że zapytywał dziennikarza o prawdziwość jego wiadomości, i że otrzymał zapewnienie, że tak jest. Więc dobrze! to mi przypomina włoskie przysłowie: nie pytaj oberżysty czy wino u niego dobre?(śmiech).

Nie należy również pytać wydawcy telegrammu bezimiennego, czy z dobrego źródła czerpie swoje nowiny. Niezawodnie odpowie ci, że tak jest, lecz to jego zapewnienie niewiększą będzie miało wagę jak artykuł, o który rzecz idzie. Protestuję przeciwko wszelkiéj interpellacji, uzasadnionéj jedynie na telegrammach bezimiennych spotykanych w dziennikach. Uznaję prawo żądania wyjaśnień, jakie ma wielce szanowny gentleman; lecz lepiéjby było, gdyby to czynił w skutek prawa służącego mu, jako członkowi parlamentu, interpellowania rządu, niż opierając się na tak błahych dowodach, jak te które przytoczył.

Niewaham się bynajmniéj oświadczyć, że telegramm, którym tak się popisuje, i który oznajmia, że w miesiącu sierpniu, rząd Angielski udał się do rządu Francuzkiego z propozycją układów szczególnych względem spraw Włoskich,jest zupełnie bezzasadny, i że cienia prawdy niema w téj wiadomości.

Mogę także oświadczyć, że w téj chwili, gdy to mówię, rząd Jéj Kr. Mości jest wolny od wszelkich zobowiązań względem każdego obcego państwa co do spraw Włoskich (oklaski). Teraz wielce szanowny gentleman uznaje, że mamy prawo zgodzić się na udział w kongressie; lecz może myśli, że oświadczenie uczynione podczas ostatnich sessji parlamentu, i to które teraz czynimy, w żaden sposób pogodzić się niemogą, i żąda w tym względzie wyjaśnień.

Pod koniec ostatniéj sessji, korona zawiadomiła parlament, że były uczynione przedstawienia dla dowiedzenia się, czy w razie, gdyby przyszło do konferencji, Jéj Kr. Mość przyszle pełnomocników. Nie było nawet jeszcze wówczas postanowiono, czy kongres lub konferencje będą miały miejsce, ponieważ zwołanie ich zależało od wypadku zawarcia pokoju ostatecznego, opartego na zobowiązaniach przedwstępnych w Villafranca.

W owym czasie żaden podobny układ nie był zawartym. Powiadano nam tylko, że rządy Francuzki i Austryjacki miały zamiar, gdy pokój będzie zawarty, zaproponować kongressowi wielkich mocarstw uznanie takowego i naradzić się względem interesów Włoskich. Pokój ten został zawarty już w końcu jesieni, i dopiero w listopadzie przyszło zaproszenie przyłączenia się do kongresu.

Nie mogliśmy więc przed tym czasem doradzać Królowéj odpowiedzieć tak lub nie, co do wysłania pełnomocnika na kongres. Tymczasem porozumiewania się były stałe i częste między dwóma rządami. Lord Cowley raz czy dwa przyjeżdżał do Anglji, i bardzo naturalnie, że skoro ambassador przy obcym dworze przybywa dla porozumienia się z własnym rządem, to nie dla pogadania o stanie pogody w stolicy, z któréj przybywa, lecz dla otrzymania instrukcji, od własnego rządu, które często żywém słowem mogą być dokładniéj i szczegółowiéj dane, niż przez depesze.

Jakkolwiekbądź, nie otrzymano od rządu Francuzkiego żadnego rodzaju przedstawień. Nie polecał on rządowi Jéj Kr. Mości żadnych umów oddzielnych, w które wierzy wielce szanowny gentleman, że były przedstawiane naszemu rządowi i odrzucone.

Niema wątpliwości, że w przeciągu czasu między przedugodną umową i ogłoszeniem o zawarciu pokoju, rząd Królowéj szczerze się starał poznać jasno i ściśle zamiary rządu Francuzkiego co do sprawy Włoskiéj. Było to naszym obowiązkiem. Poznanie tych zamiarów mogło wywrzeć wpływ przeważny co do przyjęcia lub odrzucenia przedstawień.

W rzeczy saméj, jakkolwiek mieliśmy wiele przyczyn niedozwalających nam odmówić przyłączenia się do kongresu, jednak gdybyśmy mieli powód sądzić, z ówczesnych okoliczności, że w kongressie znajdziemy się w wielkiéj sprzeczności z Francją we względzie ważnych zadań, które miały tam być rozbierane, byłoby to dla nas dostateczną przyczyną wahać się przyjąć w nim udział.

Skoro wezwanie nadeszło, wypadało z naszéj strony przyjąć lub odmówić. Przypuśćmy gdybyśmy odmówili i rzekli: przewidujem, że większość mocarstw w kongresie nie będzie w zgodzie z nami co do punktu głównego, o którym mamy opinją już wyrobioną i stanowczą.

Nie robiliśmy tajemnicy z naszego zamiaru popierania w kongresie opinji, (opinję tę miałem szczęście słyszeć pochwaloną przez wielce szanownego p. d'Israeli), aby narodowi Włoskiemu zostawiono wolność urządzenia własnych interesów, i że potrzeba powierzyć jego woli, chęciom i energji staraniewzględem urządzenia spraw swoich i rządu samemu lub z jego sprzymierzonemi, lecz bez żadnéj interwencji państw sąsiednich; nie robiliśmy tajemnicy z téj opinji: zadaliśmy nawet sobie pracę wyłuszczyć takową i uzasadnić oświadczając, że będziemy ją podtrzymywać w kongresie; lecz gdybyśmy sądzili, że większość mocarstw będzie się różnić w opinjach z nami, i że w kongresie nadejdzie chwila, w któréj będziem zmuszeni albo zgodzić się w milczeniu na zasadę nieapprobowaną przez nas, albo się usunąć; ten wzgląd przeważnieby wpłynął na nasze postanowienie.

Było więc rzeczą największéj wagi zapewnić się jak można najsilniéj o opinjach i myślach w téj kwestji rządu francuzkiego. Do tego zmierzały wszelkie kommunikacje, które miały miejsce między nami i Francją. Owoż, gdybyśmy odmówili, kiedy przyszło zaproszenie, gdybyśmy odpowiedzieli nieprzyjęciem, wypadłoby jedno z dwójga: bardzo być może, że Rossja i Prussy powiedziałyby: ponieważ Anglja, jedno z wielkich państw, które podpisały traktaty 1815 roku, nie chce brać udziału w kongresie, to i my do niego nie wejdziem.

Nasza odmowa mogłaby więc przeszkodzić zebraniu się kongresu; lecz, gdyby następnie wybuchły zamieszki we Włoszech, gdyby zaszły tam wypadki niepomyślne, wyrzucanoby nam żeśmy wywołali te nieszczęścia; i to jest odpowiedzialność, na którą lekkomyślnie wystawiać się nie powinniśmy. Gdyby zaś z drugiéj strony kongres zebrał się bez nas, Anglja z własnéj winy, usunęłaby się od wielkiego aktu, w którym wszystkie inne mocarstwa Europy wzięłyby udział; byłaby to, według mego zdania pozycja nieprzyzwoita dla Anglji (oklaski).

Powiedziałem, że wolni od wszelkich zobowiązań, gotowi byliśmy wziąć udział w kongresie, lecz objawiwszy uprzednio nasze zasady. Co zaś do stosowności pory zostawienia Włochom swobody urządzenia własnych interesów wedle ich woli, bez obcéj zbrojnéj interwencji, jestem najmocniéj przekonany, że jeśli będą się trzymać téj polityki, jeśli pozwolą Włochom urządzić się wedle ich woli, skutki tego zapewne będą pomyślne. W przeciwnym razie, na samych Włochów spadnie odpowiedzialność za wszelką niepomyślność (oklaski).

Wielce szanowny pan d'Israeli przytoczywszy telegram pana Reuter, zacytował list cesarza francuzów do Papieża; cytacja ta nie jest dokładną. List ten, powiedział, zawiera zobowiązanie, że jeśli Papież zgodzi się na niepodległość Romanji, państwa Europy, łącznie, według niego, z Anglją, zagwarantują mu resztę posiadłości. Niemam tekstu przed oczyma, lecz, o ile mogę polegać na mojéj pamięci, nie zdaje mi się, aby tam było tak, jak powiada wielce szanowny pan d'Israeli.

Ustęp ten, jeżeli się nie mylę, zawiera, że w razie, gdyby Papież mógł się odwołać do innych państw, żądając gwarancji, takowa, powiada Cesarz, zapewne zostałaby mu udzieloną. Wszystko co mogę powiedzieć, jest, że rząd Królowéj niema udziału w tém zobowiązaniu (oklaski). Nie sądzę także, aby kraj nasz był usposobiony do udzielenia téj gwarancji. W skutek tego mam zaufanie, że odpowiem na tę kwestję w sposób zadowalający tak dla wielce szanownego p. d'Israeli, jak i dla Izby. (Oklaski).

Polityka nasza względem Włoch była jak najprostszą; ściśle jest ona wyjaśnioną w mowie tronowéj, która niebędąc ani dwóznaczną ani zagmatwaną, wydaje mi się doskonale zrozumiałą.

Polityka nasza nie była zmienną; powiedzieliśmy od samego początku i powtarzamy teraz jeszcze, że nienależy aby siła obca kontrolowała narod włoski w jego wewnętrznych urządzeniach, że do niego samego należy wybor formy rządu, jaki uzna za najstosowniejszy i że żadne państwo niema prawa przeszkadzać mu w tém siłą oręża. (Oklaski).

Wielce szanowny pan d'Israeli powiada nam. „Rozpytajcie po osóbno mieszkańców Toskanji, Sardynji, Lombardji i otrzymacie różniące się zupełnie opinje; w jednym i tym samym nawet kraju opinje okażą się sprzeczne. Ale jestże to okoliczność, która się we Włoszech tylko spotyka? (słuchajcie!) Tu nawet, w téj Izbie, czyliż opinje nie są rozmaite i sprzeczne nawet pod względem polityki wewnętrznéj? (śmiech) Uposażenie seminarjum w Maynoth, reforma parlamentarna, czyż nie różnią między nami umysłów tyleż przynajmniéj, co we Włoszech urządzenie Włoch wewnętrzne?

Więc dobrze, u nas Izba sama większością głosów urządza te trudności wewnętrzne. Pozwolmyż i Włochom uczynić toż samo. Jeśli prawda, że Lombardja żąda zająć miejsce oddzielne i niepodległe w konfederacji, pozwólmyż działać Lombardji saméj. Jeśli prawda, że król neapolitański jest najwięcéj kochany z monarchów, zostawmyż go samemu sobie, w jego chwale, otoczonego uwielbieniem neapolitańczyków. (Oklaski).

Jeśli prawda, że ludność Romanji i posiadłości Rzymskich jest tak oddana rządowi papiezkiemu, pozwólmyż jéj, aby spokojnie cieszyła się swém szczęściem. Wszystko czego my chcemy jest, aby Włochom zostawiono zupełną wolność sądzenia i stanowienia o własnych sprawach.

Mało jest kwestji, chętnie na to się zgadzam, o których naród angielski miałby bardziéj stanowczą opinję, jak kwestja Włoska. Jestem przekonany, ze polityka przez nas zalecana jest najzgodniejszą z uczuciami naszego ludu, ponieważ ma ona pewien stosunek z naszemi własnemi historycznemi tradycjami. Jest ona osnowaną na zasadach, na których się wspiera tron Anglji. Wspierając tę politykę, mamy za sobą nie tylko współczucie ogólne i opinją kraju całego, lecz jeszcze zwracając się do tradycji historycznych, też same nawet podstawy konstytucji, pod którą żyć mamy szczęście. (Oklaski).

Spodziewam się, że po przedstawieniu dokumentów dotyczących téj sprawy, Izba nie nie znajdzie do zganienia; mam także nadzieję, że idąc daléj drogą, którąśmy sobie wytknęli, bądź przez negocjacje w kongresie, bądź przez negocjacje zewnątrz kongresu, starając się zapewnić narodowi Włoskiemu wyzwolenie od wszelkiéj kontroli zagranicznéj, mam nadzieję powiadam, że idąc tą drogą uczynim zadość żądaniom kraju naszego, i otrzymamy jego approbacją.

Dziennik Times czyni następne uwagi: »Sądzimy, iż kraj cieszyć się powinien, z mowy którą królowa parlament otworzyła. Być może świetne nadzieje późniéj chmurami przyćmione zostaną, że rachuby zawiodą, i że rok rozpoczęty w butném poruszeniu skończy się w klęskach i nędzy. Być to może, bo strumień spraw ludzkich płynie w cieniu i po zakrętach, często bieg jego mgła zasłania, któréj żadne oko ludzkie przeniknąć nie zdoła. Lecz o te daleko leżące wypadki, przezorność ludzka troszczyć się nie zwykła. Można nawet przypuścić, że szczęście będzie przez jakiś czas stateczne, i to tém bardziéj, że stan okoliczności politycznych będący widocznie wynikłością zdrowych zasad, da pewną rękojmię przyszłości i ośmieli do postępowania daléj po téj saméj drodze. Trudno wskazać widoczniejszy przykład potęgi, wypływającéj ze sprawiedliwego i bezinteresownego postępowania, jak to stanowisko, którego doścignęła Anglja przez zachowanie się swoje w ciągu sześciu ostatnich miesięcy. Nie biorąc najmniejszego udziału w wojnie co więcéj, nie oszczędzając wyrzutów tym, którzy niepotrzebnie pokój zakłócali, narażając się nawet przez pewny czas na zażalenia tych wszystkich, którzy poczytywali siebie za oszukanych lub opuszczonych w niebezpieczeństwie, ujrzała Anglja polltykę swoją przyjętą przez tego, który główną rolę w dramacie europejskim odegrywa, Włosi zaś z uczuciem szczęścia uznają, że w Anglikach znaleźli najuczciwszych i najstateczniejszych swoich obrońców.«

(*Pr. Ztg*).

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Londyn, *d. 30 stycznia.*

Podług listów z d. 18 z New-Yorku, kongres amerykański dotąd jeszcze nie wybrał mówcy. P. Faulkner naznaczony został ministrem Stanów Zjednoczonych w Paryżu. Spory rzeczypospolitéj Chilijskiéj ze Stanami Zjednoczonymi zostały załatwione.

Lizbona d. *26 stycznia.*

Król Don Pedro otworzył dzisiaj kortezy. Uwiadomił izby, że stosunki jego z państwami obcemi są zaspakajające.

Madryt *d. 28 stycznia.*

Z Afryki nie nadeszły żadne nowe wiadomości z obozu.

(*Nord*).

AKT DZIĘKCZYNIENIA.

Jam słaby, ciemny z siebie,
Com wziął — wszystko z Twéj ręki.
Tobie, Ojcze na Niebie,
Za wszystko niosę dzięki.

—

Że skróś ziemskiéj ciemnoty
Duch dójrzał celów wyższych —
Dzięki Ci za blask cnoty,
Co mu świecił w najbliższych.

—

Że nad próżności błyski
Wolał ciąg pracy cichéj —
Dzięki Ci za uciski
Od władnych synów pychy.

—

Że goryczy swych miarę
Pił cierpliwie, choć boli —
O! dzięki Ci za wiarę
W sąd i rządy Twéj woli.

—

Że w ludzkich sądów gwarze
Duch się im nie uniża —
Dzięki Ci za potwarze
Od nieprzyjacioł Krzyża.

A. E. Odyniec.

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(*Dalszy ciąg, ob. Nr. 7*).

Za sprawą starego hetmana, mianowany wtenczas został pierwszym półkownikiem, to jest rzeczywistym komendantem półku pieszego ordynacji ostrogskiéj (17 marca 1757).

Mokronoskiemu sprzykrzył się pokój, w jakim zostawała Rplita. Przypomniał sobie młodość spędzoną we Francji, w śród któréj marszałek de Saxe i drugi prawie polak marszałek Lewendal znaleźli ojczyznę. Oprócz dawnych stosunków znajdował we Francji nowe, niedawne. Zatęsknił tam. Nie sama krew gorąca ciągnęła go nad Sekwanę: owszem Mokronoski chciał walczyć przeciw Prussom i pomścić się zniewagi króla Augusta. Młodzież polska leciała bataljonami do obozów cesarskich pod komendę książąt królewiców polskich — więc nic wcale dziwnego, że tym ogniem zagrzany chciał wylecieć i Mokr. pod chorągwie Burbonów. (a).

Jeąnakże miłość ojczyzny przemogła. Mokronoski został w Polsce.

Hetman po staropolsku nagrodził za to jenerałowi starostwem, którego mu ustąpił na Rusi czerwonéj. Starostwo to czyniło przeszło 20,000. Zp. dochodu. (b).

Mokronoski czynnie się zajmował obowiązkami, jako jenerał inspektor kawalerji. Stąd na oznakę łaski dworu polecono mu nadzór nad kalwakatą Karola księcia kurlandskiego w owym pamiętnym dniu, kiedy stany po Bironie chciały do lennego księstwa Rplitéj zaprowadzić nową narodową dynastję. Jenerał w tym dniu pełnił obowiązki niby mistrza ceremonji przy księciu i dla tego miał do pomocy dodanych sobie czterech szambelanów królewskich. August III i książe kurlandski wdzięczni byli jenerałowi za to szczere przywiązanie.

W roku 1759 dnia 15. Września został mianowany jenerałem lejtenantem wojsk koronnych. Podług prawa powinienby za to złożyć inspektorstwo kawalerji. Ale król pozwolił mu zatrzymać jeden i drugi urząd. (c).

Parady i lustracje, które odbywał Mokronoski, cechowała zawsze jakaś powaga. Zwykle zapraszał panów, którzy się i sami na te parady zjeżdzali. Nie obeszło się oczywiście bez gościnnego wystąpienia: jenerałowie dawali uczty i obiady. Mokronoski na takiego rodzaju ceremonje, miał zawsze na zawołanie otwartym pałac hetmański na Podwalu. Gospodarzył też w nim jak u siebie we własnym domu. Branicki wszystko albowiem z tym przyjacielem miał wspólne. Kiedy bywało pan hetman przyjedzie na sejm do stolicy, stawa oczywiście w pałacu, ale jest jakoby u Mokronoskiego w gościnie. Jenerał dyryguje dworem jego i całą służbą, myśli o wszelkich hetmana wygodach i przyjemnościach, miał swoje osobne komnaty w pałacu. Ale kiedy Branicki wyjedzie, sam Mokronoski rezyduje w jego gmachu i rządzi w jego mieszkaniu; a jeżeli przyjmuje swoich, to w hetmańskich komnatach na srebrze hetmańskiém, jeżeli jenerałów i oficerów częstuje, to w komnatach pałacowych. Hetman pozwalał mu wszystko brać ze skarbnicy, nawet pieniądze, jeżeli było potrzeba. Nie było już w krwi dawnych panów polskich, żeby kiedykolwiek na cokolwiek skąpili, ale nie było też we zwyczaju zaufanych przyjaciół, żeby z panów korzyści jakie dla siebie ciągnęli. Stąd na te uczty, które zrzadka wypadało dawać Mokronoskiemu, nieraz hetman dostarczał funduszu, służby i pałacowych komnat, i Mokr. ztém wszystkiém obchodził się jak ze swojém. (d).

Poprzyjaźniwszy się ze wszystkiemi, którzy z dworem trzymali, Mokronoski i dla pana Michała Krasińskiego podkomorzego Rożańskiego wiele miał względów, tem więcéj, że Krasiński był mazur i że obaj nieraz posłowali razem na sejmy. Mokronoski, chcąc się zupełnie poświęcić służbie wojennéj, częstował pana Krasińskiego starostwem ciechanowskim. Właściwie mówiąc niemiał i jenerał wielkich obowiązków przy Starostwie jak tylko bowiem wjechał na gród i ustanowił sądy, mógł się zupełnie na urzędników swoich spuścić i wcale niezaglądać do Ciechanowa. Ale starostwo, jak powiedzieliśmy, kupił, podkomorzy zas chciał mu wrócić pieniądze. Ale jakoś szło to niesporo, i panowie długo się z sobą targowali. Już prawie ugodziwszy się z Krasińskim, jenerał wyrobił sobie przywilej z okienkiem u króla na prawo cessji starostwa, mógłby więc oddać je i zbyć pierwszemu lepszemu. Podkomorzy wtedy dobił targu, i zaraz praw swoich ustąpił synowi, którego takim sposobem uposażył. (e).

Po całych miesiącach potém pan jenerał przesiadywał w Białymstoku, odgrażając się politycznym nieprzyjaciołom. A właśnie postanowili zaczepić dwór z najboleśniejszéj strony i wyrugować z łaski królewskiéj, a przynajmniéj usunąć z Rplitéj całą rodzinę Brylów. Młody Bryl bywał już nieraz posłem na sejmach, i na sejm nadchodzący miał także stanąć posłem z ziemi warszawskiéj. Pan Mokronoski był u hetmana w dzień imienin, a w kilka tygodni potém w Bielsku obrany został posłem z Podlasia (13 Sierp. 1762), razem z panem Maciejem Starzeńskim, dworzaninem hetmańskim. Oko w oko stanął wtedy naprzeciw pana Stolnika litewskiego, którego tak świetna przyszłość czekała. Gdy hetman fetował starego Bryla na Podwalu, w izbie poselskiéj tymczasem rozlegał się szczęk oręża, Mokronoski tedy rzucił się jak lew pomiędzy tłumy i zapałem swoim powściągał zapalczywość. Drugi już raz tryumf z ręku wytrącił Czartoryskim, którzy radziby może widzieli, żeby krew popłynęła; źrenicę wolności znowu uratował.

Ale powiadano też, że jenerał narażał się tutaj dla obalenia stolnika lit. młodego brata pani hetmanowéj, który był także w niebespieczeństwie życia. Jeżelić to prawda, że dla pięknych oczu ratował w Warszawie źrenicę wolności, nic dziwnego że ludzie rozpowiadali wtedy o dwuznaczném postępowaniu Mokronoskiego. Poszli daléj i powiadali nawet, że jenerał powierzchownym jest tylko przyjacielem Branickiego, rzeczywistym zaś Czartoryskich. Znikły od razu wszelkie ułudy, i chociaż wszyscy panowie strony królewskiéj lubili Mokronoskiego, przecież podejrzenie zrobiło swoje.

Nie udawało się wiele familji, to prawda, ale nie udawało się jakoś więcéj hetmańskim; wszystkie ich tajemnice ukryć się np. w żaden sposób niemogły, o radach białostockich i postanowieniach wszystkich zawsze familja w przód wiedziała, oczywiście miała jakichsiś tajnych przyjaciół na dworze hetmańskim. Ludzie złośliwi, którym nie na rękę był przeważny wpływ Mokronoskiego u hetmana, postanowili go teraz zgubić, gdy nastręczyła się okoliczność. Otoż na ziezdzie świętojańskim (1763) hetman co tak zawsze w imieniny swoje dla wszystkich był łaskaw a dla Mokronoskiego najbardziéj, ni stąd ni zowąd zaczął mu przymawiać. Zazdrośny był o żonę, a doleciały już do niego plotki — powiedziano staremu, że Mokronoski przez miłość dla młodéj hetmanowéj, zdradza stronnictwo, i że chcąc się jéj przypodobać, tajnemi doniesieniami ostrzega jéj braci i wujów o niebezpieczeństwie, jakie im grozi od Białegostoku. Więc hetman brwi nasrożył, a za panem wszyscy nagle zobojętnieli, każdy patrzał na Mokronoskiego krzywo, a nikt z nim prawie mówić nie chciał. Jeden poczciwy stolnik brzeski Matuszewic nie stracił nic ze swego szacunku dla jenerała, a wiedząc że to podejrzenie chwilowe, i że hetman nie wytrzyma tak długiéj wojny z przyjacielem, kłaniał się i rozmawiał z Mokr. na pokojach; zresztą ze swojéj fantazji nic i jenerał nie stracił, a jak wroga umiał rozbroić przytomnością umysłu i żartami, tak i dwór białostocki. Co większa nawet, zdobył się na zaczepki i strofowanie. Raz kiedy goście hetmańscy powróciwszy z wycieczki do niedalekiéj a pięknéj Choroszczy, siedzieli przy stole, jenerał rozlewał szampan w kielichy, wtém nagle zwracając się do marszałka nadwornego, który także siedział, zapytał się go prosto z mostu, jak sobie każe nalać, czy po ministrowsku, to jest czy chce pianki bez musu, czy też po rzetelnemu, to jest czy chce wina bez pianki. Dumny marszałek udał, że niby nie dosłyszał, ale jenerał drugi i trzeci raz powtórzył głośno zapytanie. Wszyscy tedy słyszeli, a Mniszech ledwie dosiedział na stołku i nic nie umiał odpowiedzieć. Z téj sceny uradowała się najwięcéj sama hetmanowa, która widząc przez cały tydzień radzących u męża wrogów familji, nic dziwnego, że była nieco tém wszystkiém stroskana, i dopiero znalezienie się Mokronoskiego poprawiło jéj humor, była i lepsza i weselsza.

d. c. n.

(a) Sygill: ks. 29, i Atheneum Kraszewskiego 1851. T. 4. str. 2.

(b) Przywiléj dla hetmana z okienkiem na cessją starostwa 29. grudnia 1758. Sygillaty.

(c) Sygill: ks. 29.

(d) Taka rewizja regimentu kon. Gwardji odbyła się w Warsz: 21 Kwiet. 1760: pierwszego dnia częstował jenerał Gorecki komendant w pałacu księcia Sułkowskiego, drugiego Mokronoski. —Z Kurjera polskiego.

(e) R. 1760 już w czerwcu miał ustąpić starostwa Krasińskiemu, o czém Thornische nachrichten, ale przywiléj z okienkiem dany dopiero 7 grudnia t. r. Sygill ks. 29.

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO

Jużeśmy blizko połowy karnawału, a w mieście cicho, codzień widzimy pakowne powozy przesuwające się koło okien, mieszkania we wszystkich hotelach i domach zajezdnych pozajmowane, a ruchu karnawałowego jeszcze nie widać — słyszymy o pomniejszych wieczorach, które zbierają dość liczne grona szukających zabawy, widoczna rzecz przeto, że jest komu uczcić mięsopust, czémże się to dzieje, że na publicznych wieczorach w klubie zbiera się nieliczne towarzystwo, w którém prawie nikogo nie widzieliśmy z przyjezdnych.

Pewnego, w tym względzie. nic nie możemy powiedzieć, a do przypuszczeń szeroka droga; jeden z naszych kolegów zrobił nam uwagę,że zabawy publiczne w naszém mieście, z roku na rok drożej kosztują, a mniéj bawią— czy ma słuszność za sobą nie wiemy, a braknie nam odwagi przyjąć odpowiedzialność moralną za opinją takową, bo przecież musielibyśmy ją usprawiedliwić analizą żywiołów karnawałowych, które kryje w sobie nasze towarzystwo, musielibyśmy dotknąć powodów rozstrzelenia bawiących się na mnóstwo odrębnych kółek, a dla większego przekonania musielibyśmy nareszcie przedstawić przybliżony budżet, co może kosztować karnawał mężowi, co ma żonę lubiącą się bawić—ojcu, co ma kilka córek światu pokazać, lub co gorsza, wydać porządnie za mąż. Nie lękajcie się jednak łaskawe czytelniczki, piérwszą naszą zasadą jest grzeczność dla płci pięknéj, właśnie dla tego, że piękna, nie będziemy przeto do tyla niewyrozumiali, żebyśmy przypominali waszym głowom domu, że taki budżet może nie raz przenosi roczny doehód z porządnego folwarku, roczną płacę dwóch lub trzech urzędników, co przez lat kilkanaście pracują w swoim zawodzie, roczne utrzymanie kilkunastu rodzin biedaczych— Broń nas Boże, od podobnego brutalstwa; przecież ktoś tam powiedział, że zbytek jest oznaką cywilizacji, dziki Butykudos nie zna wykwintnych pomysłów uprzyjemnienia czasu; a więc kędy zbytek tam i cywilizacja.

Paradoks! wołacie kiwając głowami, zacni ojcowie i mężowie, bawiących się i strojących się żon i córek: może i macie racją, nie przeczę, ale pozwólcie zrobić sobie uwagę, że w téj kwestji nie macie prawa głosu, boście stroną interesowaną, bo musicie za wszystko płacić— a dla waszéj pociechy przytoczę wam kilka wierszy z listu, którymśmy otrzymali przed parą dniami, od jednego z naszych łaskawych korrespondentów, człowieka staréj daty i wielkiego zrzędy:

»Ty się skarżysz na cichy mięsopust, bo wam tylko swawola w głowie, a ja się cieszę, bo widzę co się święci i już odprawiłem litanję do Matki Najświętszéj na intencją, by wszystkim przewidzieć pozwoliła.«

»Daj go katu, z taką waszą cywilizacją, co tylko młodym głowy przewraca, pozwala zapominać o stanowisku, na jakiém ich Opatrzność postawiła, zmusza piąć się nad możność, i sprowadza do domu niedostatek, zapomnienie swych obowiązków, a w końcu nędzę ogólną. Nasze matki nie stroiły się w jedwabie sprowadzane z obczyzny, nie znały drogich bławatów i korun zbytkowych, a przecież nie mniéj były od swych mężow kochane i szanowane, a dostatek był w domu, czeladź syta i odziana, a i na publiczną potrzebę grosza nie brakło. Proście Boga, żeby żony wasze mogły swym babkom dorównać, by równie jak dawne matrony, były opiekuńczemi aniołami domowego ogniska, kędy pod ich pieczą, jak w rozsadniku prawość i poszanowanie swych obowiązków wzrastały; bo pamiętajcie, że kędy cnota w rodzinie, tam i w narodzie cnota. Nie strofuję młodych za ochotę do zabawy, na wszystko jest pora, to ich wiek; ale niech ochota będzie wedle stanu, niech zabawa będzie w pełnéj ochocie ducha, a nie w stroju. A, odpuść Panie, jak wy się teraz bawicie! toć to pańszczyzna nie ochota, wasz mięsopust to praca; mądry będzie, kto z téj pracy waszéj doczeka się plonu.

»A gdy przyszło na was opamiętanie, gdy zbieracie się w mniejsze kółka dla ochoty nie dla popisu, toż cieszyć się nie narzekać powinniście.«

Nie przytaczamy dalszych ustępów z tego listu, bo staruszek, widocznie pod wpływem mizantropii, zapatrując się na skutki sadzenia się nad stan, na owoce zbytku, do dziwnych jakichś dochodzi wniosków, jakoby to miało wpływać na skażenie obyczajów, podniecając próżność, jakoby gotowało ruinę ogólną i groziło nawet przyszłemu pokoleniu, które nie może się na zacnych obywateli kraju wychować, pod okiem matek, co się tylko stroiły i bawiły.

Znając trochę usposobienie moralne naszego towarzystwa, musimy zaprzeczyć w części rokowaniom starego odludka; nie tak jest źle, jak on sobie wyobraża, bo mniéj lub więcéj wykwintne ubranie nie ruguje przecież z serca poszanowania cnoty i miłości bliźniego, mamy tego codzienne przykłady, a zawiązujące się między naszemi kobiétami stowarzyszenie pod opieką S-go Wincentego, dowodnie świadczy, że serca ich pełne są uczuć miłosierdzia, i że strojna suknia nie przeszkodzi szukać cierpiących w nędzy na poddaszu, lub w błotném podziemiu, téj prawdziwéj nędzy, co nie wyciąga ręki pod kościołem i na rogach ulic — ale walczy do ostatniéj chwili, w cichości i pokorze.

O tém stowarzyszeniu słyszeliśmy tylko, nie możemy przeto dokładniejszych podać czytelnikom naszym wiadomości; — ufamy jednak mocno, że się zawiąże i wyda zbawienne owoce, bo u nas nikt z datkiem nie skąpi, skoro jest prawdziwa potrzeba, skoro jest możność otarcia łzy nieszczęśliwym i cierpiącym w niedoli.— Za dowód może posłużyć zakład dobroczynny P. Dombrowskiéj, który w przeciągu kilku lat, tak się świetnie rozwinął i tyle przynosi pożytku.

— Z listów otrzymanych z rozmaitych stron kraju dowiadujemy się, że w powiatach słuckim i nowogródzkim, znaczne porobione zakupienia zboża do gubernij wschodnich Rossji, a z wiłkomierskiego i nowoaleksandrowskiego do Janowa i do Rygi.— Dla miasta naszego, mającego zbyt szczupłe zapasy zbożowe, bo trzydniowe tylko, wiadomość takowa nie może być nazbyt pocieszającą; gdyż może ku wiośnie, wpłynąć na znaczne podniesienie ceny zboża i innych produktów, jak tego mamy przykład na masle, które w przeciągu miesiąca podskoczyło na dwa ruble na pudzie, z powodu zakupienia przez kupców ryzkich znacznéj jego ilości w powiatach święciańskim i dziśnieńskim, które najwięcéj tego produktu do Wilna dostarczały.

Wilno żadnych zapasów niema, bo się przywozi zboża tylko na trzy dni, a rzadko więcéj jak na tydzień; przy utrudzonéj przywozce,w roztopy wiosenne zwykle podnoszą się ceny, a cóż będzie gdy zboża zabraknie.

Pożyteczną byłoby rzeczą, by na wzór Petersburga, gdzie są zapasy zboża więcéj niż na rok i ceny chleba są stałe,—podobne urządzenie dało się też i u nas zaprowadzić; tém bardziéj, że takie zmiany zwykle głównie i najboleśniéj dotykają klassy biedniejsze, dla których grosz jeden podniesionéj ceny na funcie chleba, już jest źródłem nędzy.

— W przeszły poniedziałek, w Lantwarowie w majętności Hr. Józefa Tyszkiewicza, miała miejsce całodzienna zabawa, na którą cała wyższa sfera towarzystwa wileńskiego była zaproszoną.

Chociaż zabawy prywatne nie mogą być treścią naszych sprawozdań, pozwalamy tu sobie zrobić wyjątek, ze względu na rozgłośność téj fety, a takoż nowość formy i urządzenia całéj zabawy, którą hrabia Tyszkiewicz pragnął uczcić piérwsze odwiedziny swéj bratowéj w jego majętności.

Goście byli sproszeni na godzinę piérwszą z południa, w nieskończonym jeszcze pałacu, w dolnéj sali, gustownie przybranéj, był zastawiony stół na 150 osób.

Obiad się skończył koło godziny 5-téj, podczas którego JW. Jenerał Gubernator Nazimów, wzniósł zdrowie młodéj małżonki hrabiego Jana Tyszkiewicza, marszałka szlachty pttu Wileńskiego.

O 6-téj zaszły powozy, i całe towarzystwo udało się do cyrku odległego o ćwierć wiorsty, w którym było świadkiem przedstawienia woltyżerji i jazdy konnéj, wykonanych przez kompanją P. Gwerry, i kozaków nadwornych hrabiego. Zręczność, z jaką dokonane były wszystkie ewolucje na koniach i pieszo —zrywanie pierścieni w całym pędzie konia, wbijanie włóczni w tarczę, strącanie głów postawionych na słupach i t. p. wszystkich wprawiła w podziwienie; tém bardziéj, że większa część kozaków nadwornych składa się z poddanych hrabiego, którzy wzięci wprost od pługa, tak się prędko mogli wyegzercytować. Z cyrku udano się do oranżerji, na herbatę; była to prześliczna chwila wytchnienia w pośród zieleni egzotycznych roślin, mnóstwa posągów, bijących fontan i t. p. przy oświeceniu al giorno.

Wychodząc z oranżerji ujrzeliśmy, cały dwór uilluminowany, tysiącami różnobarwnych latarni rozmaitéj wielkości, których gustowne rozmieszczenie, odbicie się od białego całuna sniegu, nadało całości jakiś fantastyczny charakter.

Następnie za powrótem do pałacu rozpoczęły się tańce, które przeciągnęły się do 2-giéj g. z północy.

Z kolei przychodzi nam mówić o teatrze, który od nowego roku w takim rozwija kierunku działalność swoją, jak pod względem wyboru sztuk, tak również ze względu na sumienne i artystyczne ich wykonanie, że nam tylko, w imieniu publiczności, dziękować przychodzi, za rzeczy już zrobione, a zostawić na późniéj wszystkie desideria, któreby takoż się znalazły, bo i gdzież ich nie ma.

Zapewne teatr nasz nie może się nazwać doskonałym, ale skoro porównamy repertuar sceny naszéj z warszawską, to pewnie nie wileńska straci nam tém porównaniu.

W przeciągu kilku tygodni, przedstawiono poraz pierwszy ze sztuk oryginalnych: *List żelazny* A Małeckiego, *Majątek albo imie* J. Korzeniowskiego, *Muzułmanin na Litwie*, x. Puzyniny, a oprócz tego sztuki dawniéj znane jak: *Karpaccy Górale*, *Zaręczyny Aktorki*, Korzeniowskiego, *Zemsta za mur graniczny*, Fredry, *Szlachectwo duszy*, I. Chęcińskiego i kilku pomniejszych, z liczby których zaledwie kilka tłumaczonych.

Oto owoc kilkotygodniowy życia sceny wileńskiéj, gdy warszawska bawi zanadto już cierpliwą publiczność swoją rzeczami odegrzewanemi lub przez kilka miesięcy straszy obietnicą wystawienia jakiejś nowéj fraszki tłumaczonéj.

W zeszłym roku mieliśmy sposobność poznać wszystkie sceny polskie, począwszy od warszawskiéj, utrzymywanéj z ogromnym nakładem, lwowskiéj kompanji Pfejfra w Krakowie, aż do wędrownych towarzystw, tak w Kownie i Grodnie jako i w pomniejszych miastach królestwa, i z całą sumiennością, musimy wyznać, że żadna z nich nie posiada takiego kochanka (w bohaterskich mianowicie rolach) jak P. Bolesław Nowiński, siostrzan znakomitego Werowskiego, którego nie jeden ze starych mieszkańców naszego miasta zapewne pamięta, i równie dobrze dobranéj męzkiéj kompanji, bo co do płci pięknéj na scenie naszéj, przyznajmy się z pokorą, jeszczeby wiele i bardzo wiele zostawało do życzenia. Wprawdzie P. Markowska nie ma rywalki, na żadnéj polskiéj scenie, w takich rolach, jak Kasztelanowéj, Szenionowéj, baronowéj w Szlachectwie duszy, królowéj Elżbiety, w Marji Sztuart, i innych, lecz tylko w wyjątkowych charakterystycznych postaciach kobiecych, role przeto kochanek wakują; a chociaż P. Nowińska wiele ma udatnéj skromności w grze swojéj, toż już od miesiąca nie występuje z powodu choroby; a wykończona i rozumna gra P. Pacewiczówny w niektórych rolach w wysokiéj komedji; przejęcie się rolą, bez wykończenia zewnętrznego p. Laskowskiéj, obiecujący talent p. Puljan i staranna gra P. Dombrowskiéj nie mogą zapełnić téj luki, która tém jest widoczniejszą, że kompanja męzka nie nie zostawia do życzenia.

Na pociechę mamy to, że inne sceny nie wiele w tym względzie nas wyprzedziły, bo oprócz Salomei Palińskiéj w Warszawie, zasłużonéj Aszpergerowéj we Lwowie i wielu artystek poczynających i cieszących się pięknemi nadziejami, które nie wiadomo czy się ziszczą kiedy, nie tak bardzo uderzającego nie udało się nam widzieć.

Chociażby jednak ta cała młoda czereda, została na zawsze na stanowisku, toć zawsze jest pewien urok młodości, który dla jutra, każe zapomnieć o niedostatkach dzisiejszych. I dla tego z przyjemnością widzieliśmy w kompanjach Pfejfra i Chełchowskiego, terminujących aspirantów i aspirantki do względów Melpomeny, co nim dostąpią czegoś lepszego,oswoją się przynajmniéj ze sceną i zakosztują, po czemu funt licha, powtarzając sobie przysłowie «*Ars longa, vita brevis*». Powiadamy z przyjemnością, bo przecież z takich rozsadników, zjawili się *Królikowski, Rychter, Panczykowski* w Warszawie, *Surewicz, Chełmikowski, Dombrowski* i *Malewski* w Wilnie; tak się wykształciła świetnéj pamięci Izabella Górska, a i Żuczkowska późniéj Halpertowa, bodaj że nie traktowała kursów szkoły dramatycznéj.

Z kolei zdamy sprawę o wszystkich oryginalnych sztukach przedstawionych na scenie naszéj; na dziś jednak musimy się ograniczyć, dla braku miejsca, tylko jedną, a że trudność by była w wyborze, wolimy więc staropolskim zwyczajem, dać piérwsze miejsce płci pięknéj i zacząć od komedji x. Puzyniny pod tytułem *Muzułmanin na Litwie*, wystawionéj poraz piérwszy w zeszły czwartek, na benefis naszego zasłużonego artysty P. E. Derynga. Przyjęcie było świetne, publiczność z największą uwagą wysłuchała dwa akta komedji, nie przerywając wrażenia niewczesnemi oklaskami, które nie pozwalają dosyć się nalubować pięknemi przejściami i udatnością wiersza, a po ukończeniu sztuki przy grzmocie oklasków wywołała po trzy kroć autorkę i wszystkich artystów, którzy dobrze zasłużyli się komedji.

Oto jéj treść.

W pewnym zamożnym domu na Litwie, złożonym z męża, żony, siostry żony i kuzynki, a także z młodego sąsiada, który od trzech lat wzdycha do jednéj z panien, ale się oświadczyć o jéj rękę nie śmie, czy nie umie.

Scena się rozpoczyna od rozmowy kobiét, prowadzonéj lekko pięknym wierszem, i malującéj ową pustą rozmowę, któréj treści, ani słuchająca publiczność, ani sami mówiący pochwycić nie są w stanie.

Bardzo ładny wierszyk do wierzby, z nieudaném uczuciem obrazujący dolę téj wiecznie pełnéj życia rośliny, chociaż nie mający żadnego związku z rozmową, przyjemne zrobił wrażenie, tém bardziéj, że to była prawdziwa niespodzianka, nikt wśród jałowéj rozmowy, nie mógł się spodziewać spotkania, z tak udatną deklamacją.

Po téj rozmowie mąż otrzymuje list od przyjaciela Roberta z Kaukazu, następnie przyjeżdża przyjaciel Robert i serdecznie się przywitawszy, oświadcza, że czuje niepohamowaną chętkę do ożenienia i to prędko, bo jest tylko na urlopie.

Zapewne w tym domu było już we zwyczaju przebieranie się,—bo mąż radzi przyjacielowi przebrać się za księcia muzułmańskiego, i w takim stopniu z tłumaczem przedstawić się pannom.

Thaida, siostra żony gospodarza wpada takoż na pomysł przebrania się za Czerkieskę, i następuje scena,w któréj Robert wie,że Thaida przebrana, Thaida wie, że Robert przebrany, publiczność wie, że Robert i Thaida przebrane.

Kończy się ta scena tém, że odkładający kawaler oświadcza się Thaidzie, a Robert oświadcza się kuzynce, która bez zwłoki poczyna kochać Roberta.

Sztuka wieńczy się piękną deklamacją Roberta (p. Deryng)—o wrażeniu jakie wywiera widok stepu bez granic, na północnego wędrowca.

—

Niedługo będzie po raz pierwszy przedstawioną na naszéj scenie Barbara A. E. Odyńca, a jeszcze w bieżącym tygodniu. Podróżomanja Korzeniowskiego, która otrzymała premium na konkursie w Warszawie.

—

Widzieliśmy na scenie kilka przedstawień magji i brzuchomówstwa P. Zygmunta Epsztejna, lecz nie umiemy wydać sądu w tym względzie, nasze bowiem wiadomości we wszystkich tym podobnych kwestjach na bardzo nizkim stoją stopniu, przyznajemy się do tego z całą szczerością; wiemy tylko, że na obu piérwszych przedstawieniach nie nazbyt wiele było publiczności, co w magiku nie mogło obudzić energji.

Na dniu 1 lutego ma wystąpić poraz ostatni; w przedstawieniu tém wezmie poraz piérwszy udział jego małżonka, P-ni Epsztejn.

—

Z muzycznych nowości musimy wspomnieć o rzewnéj piosnce P. Ludwika Nowickiego do słów Antoniego Sowy: «Z wielkich mych bolów, małe piosenki», wykonanéj poraz piérwszy w teatrze naszym przez panią Stolz, przybyłą z Drezna.

P-ni Stolz, jakeśmy słyszeli, chciała się dać poznać publiczności, nie jako śpiewaczka, lecz raczéj jako nauczycielka, i bardzo słusznie, bośmy dawno nie słyszeli w Wilnie tak muzykalnie wykończonego śpiewu, tak łatwych spadów i prawdziwie dobréj metody, przy bardzo już spracowanym głosie, i słabych piersiach śpiewaczki.

NEKROLOGJA

„A oto skosztowałem trochę miodu,
a oto ja umieram.“

Dnia wczorajszego otrzymaliśmy boleśną, dla naszego miasta, wiadomość o śmierci doktora Leonarda Karczewskiego. Znaliśmy go, jako biegłego w swéj sztuce lekarza— szanowaliśmy jako człowieka.— Cześć Twoim popiołom, zacny pracowniku, zaledwieś zdobył sobie stanowisko, ciężką pracą i poświęceniem, a już ci opuścić je przyszło.

Zawcześnieś umarł dla grona swoich kolegów, którzy wielkie w tobie pokładali nadzieje, dla tych co twoim trudom i twéj nauce zawdzięczają zdrowie, a najbardziéj dla tych nieszczęśliwych, których leczyłeś radą, wspierałeś datkiem.

Teraz już słowa nasze, nie obrażą twojéj skromności, mówimy je śmiało i wołamy na świadectwo tych wszystkich, których okoliczności zyciowe z tobą zetknęły.

Sit tibi terra levis.

— Na dniu 25 grudnia 1859 roku w dobrach dziedzicznych Swiadoście zeszła z tego świata hrabina Ludwika Morykonina, córka jenerała W. P. hr. Ignacego i Ludwiki z Gorskich Ledóchowskich. Zgasła w kwiecie wieku, opłakiwana od blizkich, co poznali zalety duszy nieboszczki.

Postawiona, wolą Opatrzności, w wyższych sferach towarzystwa, uprzejmością i łagodnością niewoliła serca ku sobie, a pomimo młodości wieku i wdzięków była aniołem stróżem kółka rodzinnego, opiekunką swoich włości; poświęcenie i jałmużna były jéj najwznioślejszą modlitwą, aż do zgaśnięcia życia. Wieczny spoczynek jéj duszy.

Dowiadujemy się o nazbyt wczesnym zgonie x-ki Ryty Czetwertyńskiéj, córki b. marszałka szlachty gub. grodzieńskiéj ks. Konstantego Czetwertyńskiego. Zgasła w dni swych zaraniu, zostawując w nieutulonym żalu stroskanego ojca, co w przeciągu jednego roku, tyle już przeniósł boleści, tracąc z kolei ukochaną małżonkę i trzy córki. Pan Bóg, może probując wytrwania ludzkiego, zsyła cios po ciosie, boleść po boleści. Podobało się mu powołać ś. p. x-kę Rytę, do aniołów grona. Wola Jego Święta. (x)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— Kor. z Rzymu Gazety Codzien. podaje wiadomość o portrecie Mickiewicza wykonanym przez P. Zofją Szymanowską; przedstawia on wieszcza opartego na odłamie muru, u stóp gór mgłą wieczorną zaszłych, wzrok jego zwrócony w stronę ostatnich promieni słońca, zda się mgły przebijać i widzieć to, czego nikt dopatrzyć nie może... twarz jego poważna i surowa, ma podobieństwo do wierzchołków gór o które się wichry wszystkie rozbić muszą.— Czoło, na którem duma geniuszu osiadła, włosy gęste, bujne, śmiało w tył odgarnięte i w ogóle cała postać oddana przedziwnie.

— Pan Oskar Sosnowski, którego znakomite dzieło: Jagiełło i Jadwiga“ znajduje się w muzeum Wileńskiém, ukończył obecnie w Rzymie posąg Mickiewicza. Sosnowski nie widział Mickiewicza, jak raz kiedyś przechodzącego ulicą, a jednak z kilku fotografji, potrafił odtworzyć postać wieszcza, jakby go podpatrzył w owéj chwili, gdy się brał za pióro, by pisać Pana Tadeusza.

Strój polski, na którym zwiesza się kawał togi, kilka ksiąg u stóp, na które spadł laurowy wieniec, oto i wszystko. Niepodobna było skromniéj a razem prawdziwiéj wielkiego wieszcza odtworzyć

— Pisma Warszawskie zdają sprawę z piérwszego przedstawienia *Wioski Feuilleťa*, owéj prześlicznéj idylli; przekład jéj *piérwszy* wyszedł w Wilnie przy piśmie Zbiorowém, a dokonanym był przez P. J. Horaina, króry jak się nam zdaje właściwiéj ochrzcił swe przybrane dziecię, nazywając je *Domową Zagrodą;* bo w utworze Feuilleta, nie chodzi wcale o malowanie wiejskiego życia, lecz wyłącznie o podtrzymanie przywiązania do rodzinnego ogniska, o podniesienie idei rodziny, która równie w mieście, jak na wsi winna być szanowaną.

— Na dniu 1-szym bieżącego miesiąca zmarł w Pradze Czeskiéj, znany kompozytor Lodovico Ricci, autor znanych na polskiéj scenie oper: Scaramucci, Wesele Figara, Klara de Rosenberg, i wiele innych.

— Korrespondent paryzki *Czasu*, donosi, że na dniu 15 stycznia Bronisław Trentowski rozpoczął prelekcje, w obec licznego zgromadzenia, w sali Quai Malaquais N 3-. Uczony professor mówić będzie o wpływie klass wyższych na społeczeństwo ludzkie. Jako punkt wyjścia przyjmuje trzy władze: religijną, cywilną i umiejętności, z których starcia wyłania się życie społeczne.

— Piszą do nas z Londynu: W tych dniach zjawił się piérwszy Numer dziennika »Cornhill Magazine« redagowany przez Thackeray. Dziennik to tygodniowy ozdobiony illustracją zaczyna się od powieści A. Trollopa: »Tramley Parsonage« w któréj autor jak się zdaje ma na celu, dotknąć słabych stron partji klerykalnéj w Anglji; trudne to zadanie i mamy prawo wątpić czy wystarczy autorowi odwagi cywilnéj do przedstawienia doraźnego wszystkich nadużyć stanu tak popularnego w Anglji, chorującéj, pomimo liberalizmu, na zewnętrzny pietyzm.

— Czytamy w Athaeneum Londyńskim z dnia 14 Stycznia: towarzystwo sztuk pięknych w Londynie ogłosiło dwa konkursa: 1-mo Sto gwinej za 12 illustracji do poezij Tenysona pod t. »Sielanki Króla« 2-do Siedmdziesiąt gwinei za model do gruppy lub posągu bronzowego przedstawiających bohatera lub jaki epizod z dziejów angielskich.

— Korrespondent z nad Dniestru Gazety Codziennéj podaje wiadomość, że na ostatnich wyborach w Kamieńcu Podolskim uchwalono: 1-mo Zobowiązanie się do jednorazowéj wypłaty na fundusz muzycznego zakładu w Warszawie z kazdego powiatu po rub. sr. trzysta i po sto rub. sr. rocznie dla seminarjum Rrzymsko-Katolickiego w Kamieńcu. 2-do marszałkowie powiatowi uchwalili po trzysta rubli z powiatu na zapomogę teatru kamienieckiego.

— Piszą do nas z Wiednia pod dniem 19 Stycznia: że Kardynał Rauscher Arcybiskup Wiedeński ogłosił drukiem w formie broszury list pasterski występujący przeciw znanéj broszurze. »Papież i kongres.« Kardynał Rauscher reprezentuje partję dworową katolicką.

— Uczony Le Verrier znany z odkrycia planety Neptuna, wpadł na myśl prawdopodobnego istnienia całéj gruppy planet, krążących między Merkurym i Słońcem, z powodu dostrzeżonego jeszcze w roku 1842, pewnego zamieszania w pochodzie Merkurego. Z tego powodu na ostatniém posiedzeniu Akademii Nauk, P. Faye przedstawił uczonemu gronu plan postrzeżeń, mających potwierdzić matematyczne wywody swego uczonego kolegi. Postrzeżenia te mają mieć miejsce w miesiącu lipcu b. r. podczas zaćmienia słońca, które będzie widziane w Hiszpanji i Algierze. P. Faye radzi aby obserwator, na godzinę przynajmniéj przed zaćmieniem, dla wypoczynku wzroku pozostał, w zupełnéj ciemności. Herschel radzi kilkanaście razy na dzień w kilku obserwatorjach stosownie położonych fotografować słońce. Tym sposobem przejście najmniejszéj planety nie uszłoby baczności.

— We Florencji znaleziono ważne rysunki i manuskrypta Michała Anioła w jego domu przy Via-Giubelina. Kommissja zajmuje się obecnie wydaniem niezmiernie ważnych rękopisów prozą i wierszem znakomitego malarza, oraz rozmaitych listów pisanych doń, które rzucają nowe światło na wypadki życia Michała Anioła.

— Otrzymaliśmy w tych dniach dwa tomy pisma zbiorowego, wydanego w Petersburgu przez Jozafata Ohryzko; piérwszy tom zawiera w sobie artykuły poważnéj historycznéj treści, jako to: Synowie Chrobrego przez A. Bielowskiego; Słowianie w Andaluzji K. Szajnochy; Józef Sosnowski przez I. Bartoszewicza; Andrzéj Morsztyn przez D. A. Małeckiego i inne. Tom drugi, poświęcony literaturze nadobnéj, odznacza się prześlicznym wyborem i rozmaitością treści; wymienimy tu tylko wyjątek z Jerzego Lubomirskiego A. E. Odyńca, Podróżomanją I. Korzeniowskiego, i Dla miłego grosza, Komedję Appolina Korzeniowskiego. Dwie te komedje otrzymały premjum na konkursie Warszawskim. Cena pisma zbiorowego nader umiarkowana, bo za dwa tomy, mające każdy po 500 stronic druku, tylko trzy ruble, to jest zaledwie trzecia część zwyczajnéj księgarskiéj ceny.

— W zakładzie p. Karola Bajera w Warszawie czyniono w tych dniach doświadczenie zdejmowania fotografji przy sztucznem świetle.

— Kor. Wied. Gaz. Codz. podaje do wiadomości; że dzięki staraniom ministra Gołuchowskiego, przyśpieszono wykonanie rozporządzenia względem zaprowadzenia mowy polskiéj w urzędach i szkołach; oraz zdaje sprawę z V zeszytu «Postępu«, w którym szczególnie zwraca uwagę na interessujący artykuł «Rozwoj oświaty przemysłowéj i Bank polski w Warszawie», i na biografją Walewskiego. Postęp w samym Wiedniu ma 133 prenumeratorów, co wcale nie podchlebia czterem tysiącom polaków zamieszkałych w téj stolicy.

(x)

KRYTYKA.

W ostatnich miesiącach roku zeszłego, *Gazeta Codzienna* Warszawska rozpoczęła ogłaszanie dwóch nader ważnych artykułów: pierwszy, «*Rozbiór Kursów Adama Mickiewicza*» przez Eleonorę Ziemięcką, drugi, «*Studya nad dziełami Mickiewicza*» a naprzód nad «*Panem Tadeuszem*» przez F. H. L. (Lewestama).

Jest to bardzo pocieszające i pożądane zjawisko na polu naszéj krytyki, która dotąd, z małemi nader wyjątkami, w todze tylko sędziego lub w professorskim birecie zasiadała na trybunale swoim, a powołując przedeń autorów, w postaci delinkwentów lub żaków, win w nich tylko lub usterków śledziła, sama bynajmniéj nie czując się do obowiązku zdawania przed kimbądź sprawy, podług jakich kodexów lub examinacyjnych programmów, doraźne swe a stanowcze wydawała wyroki. W najlepszym razie sędzia, gdy już nie miał za co potępić, odsyłał zapozwanego z ubolewaniem, że nie zrobił lepiéj niż zrobił, a mianowicie, że nie zrobił tak lub owak, jakby się sędziemu zdawało; professor zaś, gładząc zda się żaczka pod brodę, przemawiał do niego z Batorym: «*disce puer, ego faciam te Mości Panie*» to jest, «ucz się chłopczyku, słuchaj pilnie co mówię, a ja cię za to pochwalę, i uczynię cię sławnym autorem». O wyższém, kapłańskiém, że tak powiémy, powołaniu krytyki, dopatrującéj w autorze nie samego tylko artysty, lecz i człowieka, a w człowieku jego idei, pojęć, przekonań lub natchnień, aby uszanowawszy osobistość pierwszego, a szczerość i dobrą wiarę ostatnich, roztrząsnąć je dopiéro bezstronnie, podług odwiecznych zasad prawdy lub sztuki, i albo z przyzwoitością wykazując błędy, z miłością nie z najgrawaniem upomnieć o nie autora, a ostrzedz czytającą publiczność, albo—mówiąc przez porównanie—podać niejako narodowi swemu teleskop, przez któryby sam wyższe piękności lub prawdy w roztrząsaném dziele obaczył;—o takiém powołaniu krytyki, mniéj daleko, niestety, mamy wyobrażenia z dotychczasowych jéj u nas przykładów i wzorów, niż z ciągłych ubolewań nad tém, że ich nazbyt mało liczymy.

Owóż z tego to właśnie powodu, dwa wyżéj wspomniane artykuły nazwaliśmy pocieszającém i pożądaném zjawiskiem; gdyż lubo imiona ich autorów oddawna już jaśnieją chlubnie obok imion Tyszyńskich, Grabowskich, Siemieńskich, i kilku innych, stanowiących za naszych czasów najwyższy nasz areopag krytyczny: żaden atoli z poprzednich ich rozbiorów, nie miał ani tak poważnego charakteru, ani tak obszernego zakresu, jaki zdają się zapowiadać ich wstępy do prac, o których mowa, a których dalszego ciągu z najżywszém upragnieniem czekamy.

Pani Ziemięcka naprzykład tak zaczyna swój rozbiór:

«Szósty już wiek upływa, jak żył największy Włoski poeta, największy mistrz poezyi nowożytnéj—a dotąd w ojczyznie jego istnieją osobne katedry, poświęcone rozbiorowi dzieł Dantego. Ileż o nim nie powiedziano, ile komentarzy nie wydano! a lubo z mnogiéj liczby tych badań i wyjaśnień, rzadko słowo prawdy i światła wytrysło, rzadko podniósł się głos godny sławić tak wielkie zjawisko:—jest jednak w tém nieustanném wiekowém usiłowaniu, piękna zasługa, ważny fakt życia narodowego, które się skupia niejako w cześci, oddawanéj rodzinnym genjuszom. Dopóki ta cześć żyje, dopóty jest życie; bo wielcy ludzie są przedstawicielami tego życia, biorą je z ludu i oddają ludowi.—I nie trzeba mniemać, że samo wewnętrzne uwielbienie, samo ciche i samotne lubowanie się w dziełach mistrza, jest dostatecznym dla niego hołdem; on nie dla tego pracował, nie dla tego siły swoje wyczerpał, życiem natchnienie okupił, aby sobie,—i imieniowi swojemu sławę zapewnił.—O! nie! Żadne arcydzieło nie powstało na gruncie osobistym, żadne nie poczęło się w duszy poety, bez miłości prawdy bezinteresownéj, bezwzględnéj. A taka prawda nie spożywa się od razu, nie pojmuje się bez badania; jest pokarmem dla wieków *w czasie*, i dla ludów wszystkich w *przestrzeni*. Pojęły też to znaczenie mistrza w Dantem ludy Europejskie i na wyścigi z Włochami pracowały nad zgłębianiem i wyjaśnieniem dzieł jego.—Będzież to zbyteczną śmiałością, kiedy to wszystko cośmy powiedzieli o nieśmiertelnym twórcy Boskiéj Komedyi, zastosujemy do naszego Adama? Tamten śpiewał sprawiedliwość Bożą i wieczne jéj tajemnice, ten opisał drogi myśli Bożéj na ziemi, i tajemnicze ścieżki, któremi prowadzi ludy do swoich celów».—«Zbierajmy więc te iskry genjuszu, spajajmy powolną a pracowitą myślą, my, którzy orlego lotu wieszczów natchnionych nie posiadamy.—W tém właśnie leży tajemnica właściwego rozbioru tych kursów: dopowiedzieć, co napomknął tylko; rozwinąć, co rzucił w kształcie wyroku; niekiedy zaś zmierzyć miarą prawdy i doświadczenia to, co mogło nasunąć się w uniesieniu, a próby czasu nie wytrzyma».

We wstępie zaś P. F. H. L. czytamy: «Niełatwoby nam zaiste było do czytelników naszych przemówić przedmiotem bardziéj żywotnym, więcéj obchodzącym cały ogół rodaków, żyjących nie samym tylko chlebem, lecz zarówno także i słowem i duchem—jak studjami nad nieśmiertelnym wieszczem polskim, nad olbrzymim zwłaszcza jego utworem, w którym skupiła się cała potęga *odtwarzającéj twórczości*, cały urok najczystszéj potęgi poetycznéj. Pobożna cześć, z jaką przystępujemy do téj pracy, oby nam posłużyła świadectwem, że znając wielkość, nie ukrywamy bynajmniéj przed sobą trudności zadania! Sprostać mu nietylko naszą najwyższą będzie chlubą, ale raczéj tych wszystkich, którzy wpływowe i szerokie dzieło genjuszu umieją odróżnić od płodu każdéj innéj, niechby najznamienitszéj zdolności; którzy tedy po nas oczekiwać będą nie rozbioru w pospolitém znaczeniu tego wyrazu, nie prostéj oceny czyli krytyki, lecz którzy zechcą wraz z nami wnikać w podstawę i punkt wyjścia utworu, a zarazem, i bardziéj jeszcze, jego twórcy; którzy poczuciem zrozumieją niezliczone prawdy społeczne i dziejowe, jakie poeta w nieprześcignionéj prostocie proroczego ducha, każdym niemal swym wierszem rozlał na świat; którzy wreszcie, nam zaufawszy, cierpliwie śledzić będą dźwigni, co wydobywając się powoli z małoznacznych początków, wyrosnąć musi i wyrośnie w zbawienny przewrót wyobrażeń duchowych ogółu, w przeistoczenie wadliwéj jego umysłowéj organizacji. Taka bowiem jest potęga prawdziwego genjuszu, w tém charakterystyczna natury jego cecha, że po zakresem swego bezpośredniego działania, wywołuje mnóstwo następstw, przez siebie nieprzewidzianych, lub przynajmniéj właściwém ogniwem z głównym celem przedmiotu nie złączonych; że jednak częstokroć w ogólnym rozwoju duchowym, społecznym, czy dziejowym, te podrzędne na pozór wyniki wyrabiają z siebie siłę wiekuistych podwalin, na których wsparte, kroczą naprzód stulecia i ludzkość, w każdym ze wspomnionych tu kierunków. Takim genjuszem jest Adam Mickiewicz; takiego utworu siłę ma dla nas jego „Pan Tadeusz“.

Pan F. H. L. powiada daléj, iż ostatecznym celem jego jest „naznaczenie stanowiska poety do jego utworu, oraz tegoż utworu w narodowém naszém i w powszechném Europejskiém piśmiennictwie“, —i kończy swój wstęp temi słowy: „Jeżeli całości nie wyczerpniem — bo sam z siebie już podobny poemat jest nieprzebraném i niewyczerpaném źródłem piękności,—obejmiemy ją przynajmniéj nie z jednéj strony, i choć w dzielnicy sztuki z taką, na jaką wystarczą nasze siły okazałością, oświetlimy gmach ten, który przeznaczony jest w tylu najrozmaitszych zawładnąć dzielnicach.“

Któż czytając te słowa i świadom znakomitego talentu ich autora, jako krytyka, nie poczuje dlań szczeréj wdzięczności za podjęcie podobnéj pracy, i nie będzie się z niéj spodziewał ważnych i różnostronnych pożytków, widząc zwłaszcza, z jakiém usposobieniem ducha i sumiennością autor zdaje się do niéj przystępować. Z tém większém więc podziwieniem, w ciągu tegoż samego artykułu natrafiamy na peryod, który, z przeproszeniem szanownego autora, przypomina nam najdorażniejsze sądy, jakie krytyka u nas kiedykolwiek wydała; natrafiamy na zdanie, rzucone jakby mimochodem, a przecież stanowczo wyrokujące o dziele, które ze wszystkich dzieł swego autora najwięcéj bezwątpienia na głęboką zasługuje rozwagę, a przytem najwyraźniéj, summaryjnie je potępiające. Dziełem tém są właśnie Kursa Mickiewicza, o których P. F. H. L., ufny „iż punkt jego widzenia *większość* czytelników chętnie z nim podziela“,— tak mówi:

„Z niezmierną tylko ostróżnością gotowibyśmy do rzędu prawdziwych utworów Mickiewicza zaliczyć jego Kursa, których wprawdzie dwa pierwsze zwłaszcza tomy obfitują w przecudne szczegóły, ale co do których przewrócilibyśmy radzi własne jego wyrzeczenie, skoro sam nazywa je dziełem, którego jest wprawdzie autorem, choć go nie pisał,—kiedy my przeciwnie radzibyśmy o nich powiedzieć, że je pisał, czy mówił, ale nie jest ich autorem.—Nasz Mickiewicz zamyka się w swoich arcydziełach poetycznych, w których złożył boską iskrę geniuszu;— nasz Mickiewicz czystéj jasności wysokiego na świat i na kraj swój poglądu nie zmącił nigdy *kałem ludzkich domięszań. Fałszowi martwéj myśli*, co zgubną pychą tém łatwiéj podbić mogła czystą jego pokorę, poniósł w ofierze samego siebie: pieśń swoję dla narodu zostawił nieskalaną“.

Wyznajemy naprzód otwarcie, że ostatnich zwłaszcza frazesów zgoła prawie nie rozumiemy; czujemy w nich tylko najwyraźniejszą niechęć i jakby wstręt recenzenta ku temu dziełu; i przeto odwołujemy się do niego samego i do ogółu czytelników, czy podobne wyrażenie tego rodzaju uczuć nie jest w uderzającéj sprzeczności z zasadami, które sam sobie wyżéj za prawidło w pisaniu *Studjów* założył? Zaprawdę, każdy ma prawo mieć swoje zdanie, i w każdym szanujemy szczerość i odwagę, jeśli je nawet wbrew ogólnemu zdaniu, otwarcie, ale w przyzwoity sposób wyraża. Skoro atoli przyobleka je w formę wyroku i chce widocznie podać za normę dla innych, w każdym razie nie powinienby tego czynić inaczéj, jak wymieniając zarazem powody, na których sąd swój opiera; a cóż dopiero gdy rzecz idzie o dzieło takiéj wagi i znaczenia, o którém wiemy, jak dalece ściągnęło na siebie uwagę całéj Europy, i które wreszcie jest właśnie przedmiotem ledwo co zaczętego rozbioru w tejże saméj gazecie, w któréj szanowny recenzent ową doraźną anatemę zamieścił.

Nie chcąc naśladować złego przykładu, nie występujemy tu ze zdaniem naszém, które musiałoby być równie doraźnem, jak jest wręcz i najzupełniéj zdaniu recenzenta przeciwném, a które przecież, ufamy także i wiemy, że jeśli nie *większość* (bo i któż ją obliczył?), to przynajmniéj niemała mniejszość podziela. Nie twierdzimy atoli przez to, iżby i największy genjusz, na najwyższym szczeblu swojéj potęgi; iżby nawet człowiek prawdziwie wieszczym duchem natchniony a proroczém obdarzony widzeniem, nie mógł się w tém lub owém pomylić:—lubo o tém nie pojedyńczy sąd jednostek, lecz głos publiczny lub sąd wieków ostatecznie stanowi. Główna rzecz tylko na tém, czy się myli w ogóle, czy w szczegółach? czy co do osób, czy co do idei? Do jakiego zaś rzędu pomyłek należy odnieść te, jakie bezstronna krytyka upatrzyć może w dziele, o którém mowa, zostawujemy to szanownéj autorce jego rozbioru, któréj słowa wyżéj przytoczone dowodzą, iż właśnie ten cel sobie zakłada, a któréj wysoki chrześciański pogląd i głęboka, a rozumem oświecona wiara, więcéj niż znakomity i powszechnie uznany talent, są nam najpewniejszą rękojmią, iż dójrzy w niém i wykaże to wszystko, co tylko okiem wiary i współczucia idei dojrzaném być może i powinno (*). Tu chcieliśmy tylko zaprotestować przeciwko owéj stanowczości wyroku szanownego recenzenta, wiedząc niestety, z przykładu samegoż autora Kursów, jak często jedno drukowane słowo, wsparte powagą literackiego imienia, chociażby osobisty tylko i jednostronny sąd wyrażające, może porwać za sobą massy, nie chcące lub nie mogące zgłębić same przez siebie rzeczy lub własnego o niéj utworzyć zdania; jak nieraz jedno imie, naklejone na jaką ideę, całą jéj jasność, prawdę lub świętość, na czas jakiś przynajmniéj przyćmiewa. Nie zapytujemy nawet szanownego recenzenta co właściwie rozumie przez ów „*kał ludzkich domięszań*“, przez ów „*fałsz martwéj myśli*“?— dorozumiewamy się atoli ich znaczenia, i za całą na to odpowiedź, kończymy przytoczeniem słów jednego z najznamienitszych pisarzy i myślicieli naszych, który bynajmniéj o stronność dla zasadniczéj, duchowo-religijnéj idei Kursów posądzonym być nie może, lecz który o nich z należytém poszanowaniem i przyzwoitością tak mówi:

„Nie ma nic szczytniejszego nad rozległą wiedzę i naukę, zostającą pod wpływem i obrobieniem mystycznego (religijnego) umysłu. Dzieje, pod rzutem takiego światła, zamieniają się na najwznioślejszy poemat, na epopeę Homerową, w któréj uwydatniony plastycznie świat duchów, i jak tam widać Bogów kierujących sprawami ludzkiemi, tak tu cały świat niewidomy ducha zstępuje w świat widomy i włada nim widzialnie. Bohaterowie dziejów, to nie ludzie, ale posłannicy Niebios, spełniający tu na ziemi wolę Boga. Literatura, a poezya ludów w szczególności, jest pieniem proroczém; jest to jasne, bezpośrednie widzenie przyszłości, i męża, posłannika Niebios, który tę przyszłość ma stworzyć. Całość wreście życia ludzi i narodów jest nieustannym związkiem Nieba z ziemią; niejako ową senną drabiną Jakóbową, po któréj widzisz zstępujące i wstępujące Anioły i duchy niebieskie.

„I nie sądzimy, aby w tak plastyczném wystawieniu rzeczy nie było coś prawdy. W tych rzutach gienjalnych bije niekiedy prawda całym blaskiem światła swojego. Jest w nich niekiedy trafna przepowiednia przyszłości, spełniająca się późniéj co do joty“.— Tak należy się zapatrywać na odczyty Mickiewicza o Literaturze Sławiańskiéj“.

(Słowa te pisane były w r. 1845; a ileż odtąd przybyło już faktów, potwierdzających rzeczywiście co do joty, co autor ich w przypuszczeniu tylko powiedział, a co w samym autorze Kursów, brane było jeszcze naówczas za mistyczne tylko obłąkanie marzącéj wyobraźni poety).

„Całe to nakoniec odnoszenie tego wszystkiego, co się dzieje na ziemi, do bezpośredniego wpływu Nieba, jest zupełnie pomyślane w duchu ludów Słowiańskich, które ten związek dwóch światów mają i w swojéj wiedzy, i w swojém uczuciu, i w swojéj wyobraźni“. *Vox populi, vox Dei.*

A. E. Odyniec.

(*) Z przyjemnością możemy donieść, że Rozbiór ten, wyjdzie też wkrótce na jaw osobno, wespół z wielu innemi artykułami tejże autorki, w dziele jéj p. t. *Studja*, drukującém się w Wilnie, w drukarni Zawadzkiego.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Wilno *d. 8 stycznia 1860 r.*

W drugim numerze Kuryera znajdujemy przegląd rolniczy z ogólnym pobieżnym poglądem na stan obecny gospodarstwa w Litwie. Takie przeglądy interesują nietylko samych ziemian i agronomów z powołania, ale każdego, kto kocha swoją ziemię. Bo i jakże nie uczcić tych, którzy czynem i słowem składają się na dobry byt kraju? To też z przyjemnością czy-

taliśmy artykuł p. Snarskiego, ze znajomością rzeczy napisany. Wszakże ośmielamy się kilka słów dorzucić do tego artykułu. Chcemy tu pomówić o Retowszczyźnie, dziedzictwie J. O. księcia Irenego Ogińskiego, bliżéj nam znaném.

Dobra Retowskie składają trzy miasteczka: Retów, Marjanów i Wiewirżany a liczą z tysiąc osad włościańskich. Niemasz tu żadnych folwarków, cała prawie ziemia we władaniu chłopków, którzy, stosunkowo do klassy i przestrzeni wydzielonego im gruntu, wnoszą coroczny czynsz do rąk dziedzica. Są między nimi, którzy ziemię z zabudowaniami nabyli na własność: takich nazywają tam sąsiadami księcia. Gospodarstwo rolne w całéj téj włości płodozmienne, najczęściéj dziewięcio-polowe. Najwięcéj wszakże zajmują się tu uprawą lnu, jak i na całéj Żmudzi. Siemię, a w części i włókno idzie na sprzedaż. Powszechnie znane są tkaniny Retowskie: płótno, samodział i wełniane kolorowe materje w podziwienie wprawiają widza. Człowiek patrzysz i niewierzysz, żeby taka prosta Żmudzinka na coś podobnego zdobyć się mogła. A jednak ona własnemi rękami wszystko tu zrobiła, sama nitkę uprzędła, sama ją ufarbowała, sama osnuła i wytkała z gustownym doborem kolorów. Bo jakże téj Żmudzince nie tkać i nie ubiegać się o piérwsze w swoim zawodzie, kiedy sam książę z całą swoja rodziną chodzi w koszuli z jéj płótna, ubiera się w surdut z jéj samodziału, i nosi szlafrok z pięknéj pstrocizny na wiejskich krosnach wyrobionéj?

Do roli potrzebny inwentarz żywy. Żeby go utrzymać w dobrym stanie i nie pozwolić zaginąć żmudzkiéj rasie koni i bydła, książę Ogiński ustanowił doroczną wystawę, na któréj sam zakupuje najlepsze sztuki, płacąc w dwójnasób i trójnasób co warto, aby zachęcić swoich poddanych do starannego chowu żwierząt domowych. Cała stadnina księcia składa się z mierzynków żmudzkich. Nierosłe to koniki, ale wytrzymałe do pociągu i szybkie w biegu. Czterech takich rumaków, zaprzężonych do podróżnego pojazdu, niespełna w przeciągu trzech minut ubiega wiorstę. Życzyć więc należy, aby obywatele Żmudzi, za przykładem dziedzica Retowskiego, z większą niż dotąd starannością pielęgnowali tę rasę, od tak dawna sławną, Boć wiemy o koniku przez Łosickiego w 1554 r. za dwa floreny kupionym, który go zawiozł do Krakowa; wiemy o tysiącach tych żmudzinków, chciwie zabieranych na Litwie przez Krzyżaków.

Przypatrzmy się zabudowaniom Retowskich włościan, nie znajdziemy tam chat walących się albo niebem pokrytych; starannie opatrzone, czysto, pięknie i w porządku utrzymane. Bo sam dziedzic jak ojciec dba o to, żeby jego poddany z całym swoim dobytkiem miał zupełnie wygodne pomieszczenie.

Zajrzyjmy do administracji tych dóbr. Cała włość dzieli się na ośm wojtowstw. Każdy wójt ma do pomocy po kilku dziesiętników, którzy co sóbota pod okiem księcia odbywają posiedzenie. Na tém posiedzeniu składają oni ustne albo pisane raporta o wypadkach zaszłych w ciągu tygodnia, i wnoszą sprawy do rozsądzenia. Te sprawy roztrząsają wójci, a książę występuje tylko z głosem doradczym. Tu się kończą wszelkie zatargi i nieporozumienia między sąsiadami; włościanie Retowscy nie wiedzą nawet, czy jest na świecie jaka jurysdykcja, albo jaki sąd kryminalny?

Do administracji Retowskiéj należy jeszcze kassa oszczędności. Służący i wyrobnicy lokują w niéj swoje sumki, od których pobierają 10% i w każdym razie mogą wycofać kapitały. Z téj kassy każdy obywatel Retowski, bez względu na stan i wyznanie, może zaciągnąć pożyczkę na 12% w widokach handlowych lub na jakie inne przedsięwzięcie, byleby okazał rękojmię, a nadewszystko był znany jako człowiek nieposzlakowany w niczém. Kapitał téj kassy, o ile wiemy, dziś wynosi koło 160,000 r. sr.

I lekarza na swoje usługi ma włość Retowska. Pod jego pieczą zostają: 1 Szpital, w którym chorzy płci obojéj utrzymują się kosztem księcia, 2 Dom sierot dla dzieci moralnie zaniedbanych; 3 Dom położniczy. Dla nauki wiejskich dziatek, prócz instytutu agronomicznego, jest szkoła Elementarna wyższa, jest pensjon dla dziewcząt i szkółki parafjalne w pomienionych trzech miasteczkach. Do tych szkółek zbierają się malcy pod czas zimy na początkową naukę.

Nadmieńmy jeszcze, że włościanie Retowscy są wolni od zaciągu wojskowego. Każdy spisowy własnym groszem wykupuje się od służby wojennéj, w czém pomaga mu gmina i sam książę. Tylko przestępca, wyrokiem włościan, bywa oddany do wojska. Nie znają oni także postoju wojskowego. Na ten cel zbudowane są koszary w samym Retowie, gdzie żołnierze wygodnie kwaterują w przechodzie, albo w czasowych leżach, niemając żadnych stosunków z włościanami.

Wyżéj powiedzieliśmy, że cała ziemia Retowska wypuszczona chłopkom w arendę. Z téj przestrzeni wyłączają się lasy, grunta oddane na użytek mieszczanom, grunta instytutu agronomicznego i para tak zwanych mieszkań księcia. Są to poprostu gospodarstwa urządzone i prowadzone na sposób chłopski, z tą chyba różnicą, że tu między narzędziami rolniczemi znajdujemy młócarnią, czego u kmiotka niemasz. Takiém mieszkaniem zarządza starszy parobek pod bezpośrednią dyspozycją pana. Tu ten sam tryb zachowuje się, co i w chacie chłopka: ta sama liczba czeladzi, ten sam porządek w pracy, te same obowiązki i powinności, które ciążą na poddanym księcia. Wójt przychodzi do właściciela téj siedziby i staje przed nim, jako przed swoim podwładnym. Ogłasza mu rozporządzenie administracji, wydaje mu dyspozycją tyczącą się całéj włości, a nieposłusznego pozywa przed sąd włościanski. Na piérwszy rzut oka, takie urządzenie wydaie się śmiesznem. Możeby nie jeden nazwał to komedją— ale skoroby poznał owoce téj komedji, nie sarkał by już na nią:—„A po owocach ich poznacie je“. Największa to zasługa uczyć własnym przykładem, umieć między chłopami być chłopkiem, i praktycznie wszczepiać zasady poszanowania prawa i swoich obowiązków.

Niemasz więc w dobrach księcia Ogińskiego żadnych zakładów przemysłowych, żadnéj cukrowarni—ani jednéj gorzelni! Od 1822 r. Retowszczyzna nie widuje się z gorzałką, chociaż jéj dziedzic znosząc u siebie gorzelnictwo stracił 18,000 rub. sr. rocznego dochodu. Cóż więc jest w tym Retowie?— Jak widzieliśmy i rolnictwo nie wyżéj tam stoi od rolnictwa włościan.—Czemu tak?—Bo książę, ten przyjaciel ludu, nie ubiega się o to, żeby dźwignąć swój majątek dla otrzymania zeń wyższéj intraty, ale jedynie dba o to, aby wszelki postęp w gospodarstwie mógł przecisnąć się i do chaty wiejskiéj. Dla téj przyczyny, książę Ogiński o tyle tylko wprowadza ulepszenia do swojéj, że tak powiemy, podręcznéj gospodarki, o ile one dadzą się z korzyścią użyć przez jego poddanych. Zdaniem naszém, nie ten jest wielkim i znakomitym gospodarzem, kto w krótkim czasie zdołał podnieść intratę swego majątku do wysokiéj cyfry i dla własnéj kieszeni, ale ten, kto gospodarzy dla kilku tysięcy głów i ciągłą pracą stara się kraj wzbogacić. Do téj kategorji zaliczamy księcia Ogińskiego. Cała czynność i dążność tego obywatela skierowana ku dobru ogólnemu. Mamy na to wymowne dowody.

Retowszczyznę przerzyna trakt bity, który kosztem księcia będzie połączony z takimże traktem prowadzącym do Memla, żeby ułatwić kommunikacją lądową z tém miastem portowém, do którego Żmudź wysyła swoje produkta na sprzedaż. Wiemy, że w Retowie urządzi się telegraf elektryczny, który z czasem połączy się z giełdą Memelską, żeby ztamtąd codzień mieć wiadomości handlowe. Któż wreszcie nie wie o instytucie agronomicznym w Retowie? rozmaite czaso-pisma szczegółowo o nim doniosły: nie potrzebujemy przeto rozzwodzić się nad tém, co już całemu światu wiadomo; życzymy tylko, żeby za sprawą naszych obywateli choć jeden podobny zakład powstał i w innéj części naszego kraju, kędy równie jest potrzebnym.

Chłop z ptu Marjampolskiego.

Witebsk, *27 Grudnia.*

«Za Dźwiną», powiadacie w Wilnie, «gdzieś tam za Dźwiną», powiadają w koronie, i może trochę niesłusznie stawią nas pod zarzutem zobojętnienia, i odrętwienia moralnego; zapewne nie mamy rozgłośnych faktów życia publicznego: chcąc nas poznać, trzeba żyć wraz z nami, trzeba zajrzeć pod dach dworu i pod strzechę dworku, trzeba potrafić wcielić się do kółek domowych, w których, jak mi Bóg miły, zacni są ludzie i niewiasty wzorowe, również jak w innych częściach kraju,—a za młode pokolenia ojcowie nie będą zmuszeni rumienić się.— Zczasem zdamy wam sprawę w obszerniejszych rozmiarach o naszém życiu, o nowych potrzebach, i przekonamy was, że nie tylko w Inflantach, ale w całéj Witebszczyznie pod względem życiowego rozwoju, a nawet form wykwintnych towarzystwa, nie zostaliśmy się od innych części naszego kraju; a teraz pozwolcie dopisać kilka bieżących faktów.

Jak wszędzie tak i u nas nie brak nędzy, ale nie brak i tych, co śpieszą łzy otrzeć niedoli; w ostatnich czasach z przyjemnością możemy wymienić znakomitą ofiarę b. marszałka Jurjewicza na rzecz sali ochrony, składającą się z 900 r. i ze srebra stołowego na osób trzydzieści.—Opuszczając stanowisko, na które go zaufanie współobywateli powołało, zostawił po sobie pamiątkę, która choć w części zastąpi jego stratę.

Drugim faktem jest kwesta na odbudowanie kościoła w Białyniczach.—Kobiéty nasze, wszędzie, gdzie dobro ogólne wymaga po nich ofiary i poświęcenia, zawsze są gotowe nie tylko do datku, ale i ożywienia własnym przykładem i zachętą do ofiar. Zdarzyło się nam widzieć nieraz, podczas słotnéj jesieni, szlachetne kwestarki, pukające zarówno do pałacowych podwoi i do drzwi lepianki, by uzbierać grosz wdowi na wzniesienie Świątyni Pańskiéj, w dawne czasy tylu cudami wsławionéj. Może będę pomówiony o gadulstwo, ale niech mi wolno będzie wymienić nazwiska panny Dyszlewskiej i pani Kozarynowéj, które jako prawdziwe chrześcijanki, pojmowały ofiarę kwestowania i swoim przykładem innych zagrzewały.

Możeście już słyszeli o owéj tajemniczéj dziewicy, co strojem i prostotą życia, przypomina dawne pątnice; przybyła tu pieszo z Jerozolimy—i w ducha pokorze pełni praktyki chrześcijańskie, bez względu na wiele rozmaitych przeciwności.—Zjawisko podobne, w naszym trochę zobojętnionym czasie, winno budzić powszechne uszanowanie, jako znak widomy, że uczucie religijne, żywo tętni w piersiach ogółu, a tylko na religijnéj podstawie cośkolwiek w życiu budować można.

Z życia literackiego nie wiele możemy wam donieść, chyba o zamiarze wydania niewielkiéj książęczki:» Pokłosie z nad zachodniéj Dźwiny, ną rzecz dzieci Jana Matusewicza stolarza w Witebsku«, mającéj się składać z prac miejscowych.—Znany wydawca Rubona chętnie podtrzymał tę myśl szczęśliwą, a z rozmaitych stron już się kłosy zbierają i zbiera się ich sporo, prenumerata rozdaje się jeszcze żwawiéj, i jeżeli nie wiele zrobimy dla literatury, to przynajmniej zostanie ta pociecha, żeśmy wielu zachęcili do pracy, i dobro bliźniego mieli na względzie.— Jan Matusewicz, był skromnym pracownikiem w winnicy Pańskiéj, uczył przykładem, zachęcał zdrową radą, wspierał biedniejszych od siebie ostatkiem zapracowanego grosza. Jego staraniem od lat kilkudziesięciu w kościele po-dominikańskim, w chorze dobranym, leciała do Pana Niebios, nieuczona ale serdeczna pieśń. Umiał on skupiać koło siebie grono młodszéj braci. Cześć popiołom pracownika, co dowodził czynem, że niema tak nizkiego położenia w hierarchji społecznéj, na którémby człowiek z dobrą wolą postawiony, nie mógł się do dobra ogólnego przyłożyć.

Może zapytacie jak się bawimy?—Oto opłaciliśmy niedawno jakiegoś magika Hermana Monhaupta, z przyjemnością uczęszczamy na widowiska przybyłéj na czas jakiś kompanji artystów dramatycznych, pod dyrekcją P. Lutowskiego, który potrafił obudzić współczucie przez dobry wybór sztuk przedstawianych i staranne ich oddanie.—Mamy wreszcie klub szlachecki, w którym tańcujemy, słuchamy na muzykalnych wieczorach— potrochę czytamy, a trochę bawimy się przy zielonym stoliku.

Od téj ostatniéj zabawki, mamy nadzieję, że nas uleczą niedługo poważniejsze cele i prace; o czém nie omieszkamy wam donieść.

B. D-da.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Кременчугская коммиссаріатская коммисія объявляетъ, что съ разрѣшенія военнаго совѣта, назначается въ продажу, состоящій у нея въ отборномъ сорту ломъ.

АРМЕЙСКІЙ.

	пуд.	фун.	зол.
Желтой мѣди	875	20	56
Желтой мѣди съ оловяннымъ припаемъ	738	22	51
Желтой мѣди съ желѣзомъ	10	15	58
Красной мѣди	110	9	87
Красной мѣди съ желѣзомъ	2	12	72
Олова	21	18	4½
Свинцу	„	38	38¾
Желѣза	1349	24	41½

ГОСПИТАЛЬНЫЙ.

Желтой мѣди	13	22	24¾
Желтой мѣди съ оловяннымъ припаемъ	3	24	40
Желтой мѣди съ желѣзомъ	1	10	24
Красной мѣди	103	22	46
Красной мѣди съ оловяннымъ припаемъ	6	„	23
Олова	256	22	79½
Свинцу	„	5	12
Желѣза	2	30	„

Торги на эту продажу произведены будутъ въ общемъ присутствіи коммисіи: торгъ 22, а переторжка 26 числъ февраля сего года.

Торги назначаются изустныя; впрочемъ допускается и присылка запечатанныхъ объявленій съ назначеніемъ рѣшительныхъ цѣнъ; запечатанныя объявленія должны быть присланы не позже 11-ти часовъ утра въ день назначенный для переторжки. Условія на эту продажу и ломъ желающіе могутъ видѣть до наступленія торговъ ежедневно въ часы присутствія, кромѣ табельныхъ дней. (38)

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 23 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе безспорной претензіи помѣщика Нарцыза Жоравскаго къ еврею Хаиму Теведіовичу Стародворскому, по мировой сдѣлкѣ въ 399 р. 50 к. сер. простираемой, подвержены въ публичную продажу деревянный одно-этажный домъ съ особою пристройкою и бывшею суконною фабрикою наслѣдниковъ сказаннаго Хаима Стародворскаго евреевъ Шліомы и Хаи Стародворскихъ Лидскаго уѣзда въ м. Василишкахъ на казенной землѣ состоящій, оцѣненный по трехъ-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода 55 р. и находящееся въ ономъ движимое имущества составляющееся изъ мебели, оцѣненной 22 р. 95 к., а всего 77 руб. 95 к., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Лидскаго уѣзднаго суда торгъ 15 числа февраля мѣсяца сего 1860 г., съ 11 часовъ утра съ узаконенною послѣ онаго на домъ чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Января 14 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзъ.* (33)

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 11 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе претензіи почетной гражданки вдовы Анны Яхимовичевой къ наслѣдникамъ Ивана Реута вдовѣ Анели и дочерямъ ея Аннѣ, Казимирѣ и Викторіи Реутамъ по окончательному рѣшенію Виленской гражданской палаты въ 300 р. простираемой, а также на пополненіе гербовыхъ пошлинъ 6 руб., подвержена въ публичную продажу каменная лавка въ г. Вильнѣ въ христіянскихъ мясныхъ рядахъ подъ N. 3 состоящая, принадлежащая сказаннымъ Реутамъ, оцѣненная 208 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Виленскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 15 числа февраля сего года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіеся къ таковой продажѣ могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Января 14 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзъ.* (35)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. Krzemieniecka kommisja kommisoryacka ogłasza, iż z woli rady wojennéj, będzie się przedawał znajdujący się u niéj łom lepszego gatunku, a mianowicie:

WOJSKOWY.

	pud.	funt.	zoł.
Mosiędzu	875	20	56
Mosiędzu z lutem	738	22	51
Mosiędzu z żelazem	10	15	58
Miedzi	110	9	87
Miedzi z żelazem	2	12	72
Cyny	21	18	4½
Ołowiu	—	38	38¾
Żelaza	1349	24	41½

SZPITALNY.

Mosiędzu	13	22	24¾
Mosiędzu z lutem	3	24	40
Mosiędzu z żelazem	1	10	24
Miedzi	103	22	46
Miedzi z lutem	6	—	23
Cyny	256	22	79½
Ołowiu	—	5	12
Żelaza	2	30	—

Dla uskutecznienia téj przedaży, będą się odbywały, na ogólném posiedzeniu kommisji, targi dnia 22 i przetarg 26 lutego ter. roku.

Targi będą się odbywały słowne; zresztą mogą też być przysłane objawienia zapieczętowane z wymienieniem cen stanowczych; zapieczętowane objawienia mają być przysłane nie późniéj jak o godzinie 11-éj zrana w dniu przetargowym; warunki téj przedaży i łom można widzieć przed nastaniem targów codzień w czasie posiedzeń. (38)

1. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia 23 grudnia nastałego, na zaspokojenie niezaprzeczonéj pretensji obywatela Narcyza Żórawskiego do żyda Chaima Tewelowicza Starodworskiego, za dokumentem ugodnym na 399 rub. 50 k. roszczonéj, wystawiony zostaje na publiczną przedaż dom drewniany jednopiątrowy z osóbném przybudowaniem i byłą fabryką sukienną sukcessorów rzeczonego Chaima Starodworskiego: żydów Szlomy i Chai Starodworskich, w Lidzkim powiecie w m. Wasiliszkach na ziemi skarbowéj położony, oceniony w stosunku trzechletniego czystego dochodu 55 rub., oraz znajdująca się w nim ruchomość składająca się z mebli ocenionych 22 rub. 95 k., a w ogóle 77 r. 95 k.; dla uskutecznienia téj przedaży w Lidzkim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ 15 lutego 1860 roku, o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je znaleźć w tymże sądzie. Dnia 14 stycznia 1860 roku.

Radzca *Giecołd.*
W ob. Sekretarza *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (33)

1. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego 11 grudnia 1859 r. nastałego, na zaspokojenie pretensji poczęstnéj hrażdanki wdowy Anny Jachimowiczowéj do sukcesorów Jana Reuta, wdowy Anieli i jéj córek Anny Kazimiry i Wiktorji Reutów, za ostatecznym wyrokiem Wileńskiéj izby cywilnéj na 300 rub. roszczonéj, oraz w celu uzyskania należności skarbowéj za papier herbowy 6 rub., wystawiona zostaje na publiczną przedaż jatka murowana w m. Wilnie w chrześciańskich jatkach pod N. 8 położona, do rzeczonych Reutów należąca, oceniona 208 rub.; dla uskutecznienia téj przedaży; w Wileńskim sądzie powiatowym d. 15 lutego ter. 1860 roku będzie się odbywał targ od godz. 11 zrana, z przetargiem we trzy dni; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, zechcą udać się do tegoż sądu. Dnia 14 stycznia 1860 roku.

Radzca *Giecołd.*
W ob. Sekretarza *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (35)

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 4 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе претензіи дворянина Маврикія Дружины къ Виленскимъ гражданамъ Іосифу и Аннѣ Поповскимъ по сохранной росписке въ 120 р. простираемой, подвержена въ публичную продажу каменная лавка ихъ Поповскихъ въ г. Вильнѣ 2 части 1 квартала въ мясныхъ христіянскихъ рядахъ подъ N. 210 состоящая, оцѣненная 160 руб., и для произведенія сей продажи назначенъ въ присутствіи Виленскаго уѣзднаго суда срокъ торгу 15 числа февраля мѣсяца, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіеся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. 14 января 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальника *Кодзъ.* (34)

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 28 октября 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе безспорной претензіи коллежскаго совѣтника Андрея Шимкевича къ еврею Залману Равкинду въ 150 р. съ процентами, подверженъ въ публичную продажу деревянный домъ въ городѣ Дисне при Кохановской улицѣ состоящій, принадлежащій, помянутому Равкинду, оцѣненный по шести-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода 240 р., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Дисненскаго уѣзднаго суда срокъ торгу 23 числа февраля мѣсяца 1860 г., съ 11 часовъ утра съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. 18 января 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзъ.* (44)

1. Въ присутствіи Брестъ-Литовской коммисаріатской коммисіи, 15 и 19 числъ февраля мѣсяца, будутъ производиться установленнымъ порядкомъ торги, на очистку отхожихъ мѣстъ и дымовыхъ трубъ въ зданіяхъ Ломжинскаго военнаго госпиталя въ теченіи сего года.

Торгъ начнется отъ цѣны объявленной уже на сей предметъ жителями Фердинандомъ Залевскимъ и Христофоромъ Генцельтомъ, именно 326 р. 88 к. за обѣ очистки.

Кромѣ изустныхъ торговъ, дозволяется ко дню переторжки присылка запечатанныхъ объявленій съ цѣнами и благонадежнымъ залогомъ примѣрно 88 р. сер., но не далѣе 1 часу по полудни.

Лица желающіе участвовать въ торгахъ, условія подряда видѣть могутъ въ коммисіи за семь дней до торговъ, и при самыхъ торгахъ. 15 января 1860 г. кр. Брестъ-Литовскъ. (43)

1. Управленіе Виленской земской конюшни объявляетъ, что по распоряженію начальства случка кобылъ съ казенными жеребцами будетъ производиться въ текущемъ году съ 1 марта по 1 іюля,— всѣ жеребцы обложены платою, которая взиматься будетъ по установленной таксѣ отъ 50 к. до 10 р. серебромъ. Лице случившее кобылу платитъ, обозначенныя въ таксѣ деньги, одинъ разъ и если въ теченіи періода случки кобыла требуетъ повторительныхъ садокъ платѣ неподвергается.

Управляющій, полковникъ *Полянскій.* (49)

1. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego w dniu 4 grudnia 1859 r. nastałego, na zaspokojenie pretensji szlachcica Maurycego Drużyny do Wileńskich hrażdan Józefa i Anny Popowskich za dokumentem lokacyjnym na 120 rub. roszczonéj, wystawiona zostaje na publiczną przedaż krama murowana rzeczonych Popowskich w m. Wilnie w 2 części 1-m kwartale w chrześcijańskich jatkach pod N. 210 położona, oceniona 160 rub.; dla uskutecznienia téj przedaży, w Wileńskim sądzie powiatowym dnia 15 lutego ter. roku będą się odbywały targi, z przetargiem we trzy dni; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, zechcą się udać do rzeczonego sądu. Dnia 14 stycznia 1860 roku.

Radzca *Giecołd.*
W ob. Sekretarza *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (34)

1. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego w dniu 28 października 1859 r. nastałego, na zaspokojenie pretensji bezspornéj radzcy kollegialnego Andrzeja Szymkiewicza do żyda Zalmana Rawkinda w ilości 150 r. z procentami, wystawiony zostaje na publiczną przedaż dom drewniany w mieście Dzisnie na Kochanowskiéj ulicy położony, do rzeczonego Rawkinda należący, w stosunku sześcioletniego czystego dochodu rocznego, oceniony 240 rub., i dla uskutecznienia téj przedaży w Dziśnieńskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ dnia 23 lutego ter. 1860 r., o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedazy tyczące się, mogą je widzieć w rzeczonym sądzie powiatowym. Dnia 18 stycznia 1860 roku.

Radzca *Giecołd.*
Spr. ob. Sekretarza *Komar.*
Nacz. Stołu *Kodź.* (44)

1. W sądowéj kommisji kommisorjackiéj Brześcia-Litewskiego, d. 15 i 19 lutego ter. 1860 roku będą się odbywały w porządku przepisanym targi na wywożenie wychodków i czyszczenie kominów przez rok cały w gmachach Łomżyńskiego szpitalu wojskowego.

Targ rozpocznie się od summy, oświadczonéj już w tym przedmiocie przez mieszkańców Ferdynanda Zalewskiego i Chrystofora Hencelta, to jest od 326 rub. 88 k. za wywózkę i czyszczenie.

Prócz targów słownych, na przetarg mogą być przysyłane oświadczenia zapieczętowane z wyrażeniem cen i załączeniem pewnych ewikcji mniéj więcéj na 80 rub. sr., nie późniéj jednak jak o godzinie 1-éj po południu.

Osoby życzące uczestniczyć w targach, warunki podradu mogą widzieć w kommisyi w ostatnim tygodniu przed targami, jako też w czasie targów. Dnia 15 stycznia 1860 r. Twierdza Brześć Litewski. (43)

1. Zarząd Wileńskiéj stadniny ziemskiéj ogłasza, że z rozporządzenia zwierzchności spuszczanie klaczy ze skarbowymi ogierami będzie się odbywać w bieżącym roku od 1 marca do 1 lipca, i że za wszystkie ogiery naznacza się opłata, która się pobierać będzie podług taksy ustanowionéj, od 50 k. do 10 rubli srébrem. Za odstanowienie klaczy pobiera się opłata jednorazowie, jeżeliby zaś w ciągu perjodu palenia się klacz potrzebowała ponawiania przypuszczeń, pozwala się to bezpłatnie.

Zarządzający półkownik *Polański.* (49)

2. ЗАМЕЧКОВАЯ БѢЛИЛЬНЯ симъ почтенѣйше увѣдомляетъ, что въ м. Уцяна въ аптекѣ г. А. Станкѣвича принимаются издѣлія на упомянутую фабрику, съ условіями другихъ дальнѣйшихъ пріемщиковъ тойже фабрики. (46)

2. BLECH ZAMECZKOWSKI zawiadamia interesowane osoby, że w m. Ucianie w aptece W. A. Stankiewicza przyjmują się wyroby do wybielania w pomienionéj fabryce na warunkach przyjętych w innych dalszych składach tejże fabryki. (46)

SPRZEDAŻ MAJĄTKU

W guber. Kowieńskiéj pow. Wiłkomirskim majątek Pomusz, niegdyś Wojszwiłłów a dzisiaj nieletniego Wiktora Ordy, położony o 12 wiorst od Wiłkomierza, dusz męzkich poddanych po ostatniéj rewizyi 94, ziemi na ogół włok 42, licząc w to las biały i część towarnego dębu.—Ktoby życzył nabyć i ostatecznie o cenie dowiedzieć się, raczy się zgłosić do opiekunki tegoż nieletniego, Wiktorji z Czarnockich Wojszwiłłowéj mieszkającéj w Wilnie we Dworcu w kwaterze Smotrytela. (40)

2. W majątku Odachowszczyznie gub. Mińskiéj powiecie Nowogródzkim jest do zbycia:

KOCIÓŁ PAROWY

do wódczanego browaru zupełnie nowy nieużywany fabryki Warszawskiéj Zamojskiego, ważący 2,697 f. Ktoby życzył nabyć otrzyma 12 rabat.— Tamże jest do zbycia za przystępną cenę MŁYNEK Ewansa do tarcia kartofli zupełnie nowy, wagi decymalnéj. (47)

2. Въ дополненіе статьи *Вил. Вѣст.* N. 53, магазинъ Ф. Р. Гельбинга въ домѣ Познанскихъ насупротивъ новаго театра имѣетъ честь извѣстить гг. помѣщиковъ, что въ немъ не только принимаются заказы на земледѣльческія машины разнаго рода, но для удобства покупателей устроено при томъ же магазинѣ настоящее депо земледѣльческихъ машинъ, которыя могутъ быть осматриваемы и заказываемы во всякое время.

Въ томъ же магазинѣ находятся новѣйшія французскія галантерейныя вещи, также матеріи, Ліонскіе бархаты, корты, французскіе сукна и т. д., выписываются также мебель и заграничные фортепіано. Тамъ же продается новѣйшаго фасона фаэтонъ Берлинской работы.

Ф. Р. Гельбингъ. (41)

2. Dopełniając artykuł *Kuryera Wileńskiego* N. 53, magazyn F. R. Helbinga w domu Poznańskich naprzeciw nowego teatru, ma zaszczyt zawiadomić JW. obywateli ziemskich, że nie tylko ma zamiar przyjmować obstalunki na wszelkie maszyny rolnicze, ale dla wygody nabywców urządził przy tymże magazynie kompletny skład tychże maszyn, które każdego czasu obejrzane i zamawiane być mogą.

Tenże magazyn zaopatrzył się w najnówszą galenterję francuzką, tudzież w materje, w aksamity Lyońskie, korty i sukna francuzkie i t. d. Sprowadza także meble i fortepiany zagraniczne. Tamże się przedaje najnówszéj formy faeton budowy Berlińskiéj. *F. R. Helbing.* (41)

2. *Mecenas* obrońca przy Warszawskich departamentach rządzącego senatu assessor kollegialny Wincenty syn Marcina Grobicki, zamieszkuje prawnie w Warszawie pod numerem 1054 litera A.— Osoby które mu powierzyły swe interesa, tudzież kapitały do ulokowania hypotecznego procentowego, zgłaszać się nadal do niego zechcą według powyzszego adresu. (48)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Извѣстный славянскій филологъ ИванъПаплонскій, проѣздомъ изъ Ковна въ Варшаву, пріѣхалъ въ Вильно.

ТЕАТРАЛЬНЫЯ ПРЕДСТАВЛЕНІЯ.

Во вторникъ 26 января: комическая опера въ 4 дѣйствіяхъ, музыка Флотова, *Марѳа* на польскомъ языкѣ.—Четвергъ 28, бенефисъ г-жи Левицкой: 1) Драма въ 3 дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ, переводъ съ нѣмецкаго *Карлъ XII подъ Бендеромъ*; 2) Монодрама В. Сырокомли *Какъ волка ни корми, онъ все таки въ лѣсъ смотритъ.* 3) Водевиль въ 1 дѣйствіи на русскомъ языкѣ *Цирульникъ и парикмахеръ съ Невскаго Проспекта.*

ПРІѢХАВШІЕ ВЪ ВИЛЬНО.

Съ 22-го по 25-го января:

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом.: *Ивашкевичъ. Комаръ. Помарнацкій. Тышкевичъ. Милевскій. Скирмунтъ.*— Изъ Ков. губ.: пом. *Комаръ.* г-жа *Дурасевичъ.* пом. *Сесицкій. Горскій.*—Изъ Мин. губ.: *Болтуцъ. Магнушевскій. Чарноцкій.*

—

Изъ Вил. губ.: пом.: *Маньковскій. Ромеръ. Ходоровскій. Чеховичъ. Марцинковичъ. Стржелецкій. Вилямовскій.* князь *Пузына.*—Изъ Ков. губ.: пом. *Горскій. Моравскій.*—Изъ С. Петербурга: подпор. *Спасовичъ.*—Изъ г. Гайсына: графъ *Струтинскій.*

ВЫѢХАЛИ ИЗЪ ВИЛЬНА.

Съ 22 по 25 января.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Г-жи: *Шевковская. Свѣжинская.* Директ, ков. гимн. *Васильевъ.* пом.: *Рымовичъ. Товгинъ. Дедерко.* графъ *О'Рурка.*

—

Изъ Вил. губ.: пом.: *Яновскій. Ширинъ.* подпол. *Ассановичъ.* — Въ г. Пружаны: пом. *Швейковскій* пред. двор. — Въ С. Петербургъ: штабсъ кап. *Шкляренко.*—Въ Ригу: надв. сов. *Скоповскій.*

DZIENNIK WILEŃSKI.

Znany filolog na polu sławiańszczyzny Jan *Pałonski* w przejeździe z Kowna do Warszawy, przybył do Wilna.

TEATR:

We Wtorek 26 Stycznia Komiczna opera w 4 aktach w polsk języku muz. Flotowa *Marta* Czwartek 28. Benefis Pani Lewickiéj 1) Drama w 3 akt. z niemieckiego w języku polskim Karol XII *pod Benderem.* 2) Monodram W. Syrokomli *Natura wilka wyciąga z lasu.* 3) *Cyrulik i Fryzer z Newskiego prospektu* wodewil w 1 akcie w języku rosyjskim.

PRZYJECHALI DO WILNA.

od 22-go do 25-go stycznia.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wileń.: ob.: *Iwaszkiewicz. Komar* Antoni. *Pomarnacki* Jarosz. *Tyszkiewicz* Karol. *Milewski* Oskar. *Skirmunt.*—Z gub. Kow.: ob. *Komar* Józef. pani *Durasewiczowa.* ob.: *Siesicki. Górski* Tytus.—Z gub. Miń.: ob.: *Bołtuć* Aleksander. *Magnuszewski. Czarnocki* sztabs-kap.

—

Z gub. Wileń.: ob.: *Mańkowski. Romer.* Antoni *Chodorowski.* Hipolit *Czechowicz.* Zyg. *Marcinkiewicz.* Józef *Strzelecki.* Józef *Wilamowski* dymis. podpółk. Tadeusz *Puzyna*książę.—Z gub. Kowień.: Napoleon *Górski.* Nikodem *Mórawski.* Z Petersburga: *Spasowicz* podpor.—Z m. Gajsyna: hr. Juljan *Strutynski* kap.

WYJECHALI Z WILNA.

od 22 do 25 stycznia.

HOTEL NISZKOWSKI.

Panie: *Szwykowska. Świeżyńska.* dyrek. kow. gimn. *Wasiljew.* ob.: *Rymowicz. Towgin. Dederko.* hr. *O'Rurk.*

—

Do gub. Wileń.: ob.: Stan. *Janowski.* Bolesław *Szyryn.* Aleks. *Assanowicz* podpół.—Do m. Prużany: ob. *Szwejkowski* marsz. szl. pow. Prużańsk. Do Petersburga: *Szkłarenko* sztabs-kap. — Do Rygi: *Skopowski* rad. dworu.

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

ПРОДАЖА ЛОШАДЕЙ.

2. Въ восточной Пруссіи, въ имѣніи Георгенфельдъ, въ 7 верстахъ отъ Гердауенъ и въ 12¼ вер. отъ Аленбурга, состоящемъ при шоссе, будетъ продаваться съ аукціона 14 февраля сего года заводъ арабскихъ лошадей, бывшаго Тарпутскаго завода. Заводъ состоитъ изъ 10 жеребыхъ кобылъ, жеребца Абдаляхъ, происшедшаго отъ Зарифа, и 30 молодиковъ разнаго возраста. Всѣ лошади происходятъ отъ чистокровнаго арабскаго жеребца Зарифа, Бассра и Неджедъ. Аукціонъ будетъ производиться съ 9 часовъ утра въ помянутомъ имѣніи Георгенфельдъ.

фонъ *Саукенъ.* (20)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

SPRZEDAŻ KONI.

W Prussach wschodnich w majątku Georgenfeldzie, mila od Gerdauen i 1¾ mili od Allenburga, przy szose położoném, będzie sprzedawać się przez licytacją 14 lutego bieżącego roku stado arabskich koni, dawniéj do Tarpuckiéj stadniny należąca. Stado zawiera 10 klacz zrzebnych, stadnika Abdallach, pochodzącego od Zaryfa i 30 rozmaitego wieku młodzieży. Wszystkie konie pochodzą od arabskiego stadnika krwi czystéj Zaryfa, Bassra i Nedżed. Licytacja zacznie się o godzinie 9 rano w wyżéj wymienionym majątku Georgenfeldzie.

von *Saucken.* (20)

1. Свѣжія устрицы и апельсины перваго сбора по Варшавской желѣзной дорогѣ получены въ магазинѣ Каценеленбогена на Виленской улицѣ подъ N. 403. (45)

1. Swieże ostrygi i pomarańcze Warszawską żelazną koleją otrzymano w magazynie Kacenelenbogena przy ulicy Wileńskiéj N. 403. (45)

2. Въ Свенцянскомъ уѣздѣ, въ 52 верстахъ отъ Вильны, отдается въ аредное содержаніе безбарщинный фольваркъ *Лопацишки,* принадлежащій къ имѣнію Свираны помѣщицы Ю. Гелингъ. Высѣву въ немъ 6½ бочекъ. Ближайшія свѣдѣнія можно узнать у г. надворнаго совѣтника Шульца, въ почтовомъ домѣ (кардиналія). (17)

2. W powiecie Święciańskim, o 52 wiorsty od Wilna, oddaje się w arendę folwark bez pańszczyzny *Łopaciszki,* należący do majątku Świran obywatelki J. Geling. Bliższe wiadomości można powziąć u radzcy dwora Szulca, w domu pocztowym, dawniej Kardynalią zwanym. (17)

2. Продается имѣніе заключающее душъ м. пола 388 земли 220 уволокъ, со всѣми выгодами, о 8½ миль отъ г. Вильна состоящее. О цѣнѣ и условіяхъ свѣдѣнія находятся у г. Гедеона Заштовта жительствующаго въ г. Вильнѣ въ домѣ Пинабеля на Скоповкѣ. (21)

2. Jest do sprzedania majętność zawierająca dusz m. 388 ziemi włok 220, ze wszelkiemi wygodami o mil 8½ od Wilna położona. O cenie i warunkach dowiedzieć się u W. Gedeona Zasztowta mieszkającego w Wilnie w domu Pinabela na Skopówce. (21)

DRUKARNIA A. SYRKINA

W WILNIE,

na rogu ulicy Niemieckiéj w domu b. Preńskich naprzeciw Teatru.

Bogato zaopatrzona w najświeższe czcionki i ozdoby, prassy zagraniczne i maszynę do gładzenia druków; wykonywa wszelkie roboty drukarskie, stosownie do żądania, w jak najspieszniejszym czasie, pięknie, czysto, gustownie i po umiarkowanych cenach. Ma przeto honor polecić się łaskawym względom szanownej Publiczności. 3. (31)

1. Jadący pocztą traktem Żytomierskim, Kijowskim i Odeskim życzy sobie znaleźć współtowarzysza. Mieszka za Ostrą bramą w d. Kamińskiego. (50)

METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILEŃSKIÉM.

Miesiąc i dzień.	Barom. podł. podz. Ang.		Termometr Reaumura.	Kierunek i siła wiatru	Stan nieba.
22 Stycznia 6 g. z rana.	29	6,0	— 10,0	PZ. słaby.	pasmurno.
2 g. po poł.	29	6,6	0,6	PZ. słaby.	pochmur.
10 g. wiecz.	29	7,5	0,5	PZ. umiar.	pasmurno.
23 Stycznia 6 g. z rana.	29	7,8	1,8	PZ. słaby.	śnieg.
2 g. po poł.	29	7,7	2,0	PZ. słaby.	pochmur.
10 g. wiecz.	29	5,5	0,8	PZ. umiar.	pasmurno.
24 Stycznia 6 g. z rana.	29	3,7	1,0	PZ. umiar.	pochmur.
2 g. po poł.	29	3,4	2,2	Z. słaby.	pochmur.
10 g. wiecz.	29	1,8	1,2	Z. umiar.	dżdż.
25 Stycznia 6 g. z rana.	29	0,6	1,1	Z. umiar.	pasmurno.
2 g. po poł.	28	9,9	2,1	Z. słaby.	pochmur.
10 g. wiecz.	28	9,4	0,0	Z. słaby.	śnieg.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 22 до 25 января. Ржи (привезено 310 четв.)—Żyta, (przywieziono 155 beczek) по 4 р. г. 12 к.
od 22 do 25 stycznia Пшеницы (прив. 380 четв.)—Pszenicy (przyw. 190 becz.). . po 10 — — —
Ячменя (прив. 130 чет.)—Jęczmienia (przyw. 65 becz.). . . » 4 — — —
Гречихи (прив. 140 четв.)—Gryki (przyw. 70 becz.) . . . « 2 — 50 —
Овса (прив. 240 четв:)—Owsa (przyw. 120 becz.) . . . . » 2 — 75 —
Сѣна пудъ (1300).—Siana pud (1300). . . . . » » — 27 ½
Гороху (прив. 100 четв.)—Grochu (przyw. 50 beczek) . . . » 4 — — —
Соломы (прив. 130 пудъ.)—Słomy (przyw. 65 pudów). . . . » » — 14 —
Льна пудъ.—Lnu pud. . . . . » 3 — 50 —
Картофеля.—Kartofli . . . . . » 2 — 50 —
Масла пудъ.—Masła pud . . . . . » 8 — 50 —

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—26 января 1860 г. Цензоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ.

W Drukarni A. H. KIRKORA i sp.